

ABONAMENTUL

Pe un an . . . 28.— Cor.
Pe jumătate an 14.—
Pe 3 luni . . . 7.—
Pe o lună . . . 2.40

Pentru România și străinătate:

Pe un an . . . 40.— franci

Telefon
pentru oraș și interurban
Nr. 750.

ROMÂNUL

REDACTIA
și ADMINISTRAȚIA.
Strada Zrinyi N-rul 1/a.

INSERTIUNILE
se primesc la adminis-
trație.

Mulțămite publice și Loc
deschis costă șirul 20 fil.
Manuscrisele nu se in-
napoiază.

După pacea din București.

III.

(S...n) Mulți dintre cetitorii acestui ziar își vor fi pus întrebarea: fost'a situația *militară și politică* a statului român de atare, încât să fi avut posibilitatea a realiza *mai mult* ori chiar *toate „dorințele și aspirațiunile”* poporului român în Balcani, și, dacă ar fi avut această posibilitate, *cari* au putut să fie *motivele* ce au determinat pe actualii conducători ai destinului statului român să se mulțumească cu atât cât de fapt au câștigat?"

Suntem *conștii* de importanța chestiei pe care vrem s'o pertractăm, dar *dorind să servim intereselor comune ale românismului* începem tratarea despre această teză, conform principiului amintit în nrul 29 dela 20 Februarie n. 1912 al ziarului „Românul” din Arad, pag. 1, pasagiul al treilea din articolul „Insemnătatea elementului român în politica statelor europene”, în care spuneam: „Intrând în contact cu cetitorii acestei scrieri voim să ne lămurim, din care cauză ne-am propus a trata chiar *cele mai gingașe chestii politice, frane și fără diplomația obișnuită.*”

Declarăm că *nu avem legături politice cu nici un partid de dincolo*, deci nu ni se poate imputa că voim să folosim ori să stricăm unuia ori altuia din ele, din contră, vrem să accentuăm a priori, că opiniile cari le vom exprima în următoarele sunt *absolut independente* de orice fluctuațiuni politice din țară, și nu au alt scop decât a *indemna* publicul românesc de a *medita* și a *debate* în mod *academic* chestia aceasta atât de *importantă* pentru viitoarea *atitudine a poporului nostru*,

mai ales după ce în urma ultimelor evenimente s'a constatat din diferite părți *lipsa de orientare politică* a opiniei publice românești.

După această mică abatere revenim la obiect. După părerile noastre, în privința acțiunii statului român în ultimul război din peninsula balcanică s'au produs în opinia publică a neamului românesc *două curente de gândire*, și anume:

Unii sunt de credința, că acum a fost momentul potrivit pentru a realiza *toate dorințele și aspirațiunile* din Balcani ale neamului românesc.

Alții au fost și sunt de părere că de astădată s'a realizat din dorințele și aspirațiunile neamului nostru *atât cât s'a putut* în împrejurările actuale, și, că, *mai mult nu s'a putut.*

Din articolele precedente știm *ce* a câștigat România *prin tratatul de pace* și mai știm și *cari* sunt *dorințele* la cari a trebuit ea, de astădată, să *renunțe.*

O bună parte dintre Români sunt de părere că *situația militară a armatei române*, în momentul când a ajuns coamele *Balkanului*, a fost *nespus de favorabilă* și, că, atât situația politică a statelor balcanice, cât și relațiunile politice ale statelor mari epropane au fost așa fel, că ar fi îndreptățit bărbații de stat ai României la *cea mai îndrăzneată acțiune* față de statele balcanice.

În următoarele vom examina *intrucât* ar fi fost *îndreptățită* această părere, și în ce mod s'ar fi putut *contempla proiectul* de a realiza, în acel moment, *toate dorințele* și aspirațiunile neamului nostru în Balcani.

La începutul și în decursul războiului în peninsula Balcanică, *România* a acceptat, a-

semenea statelor din Balcani cât și statelor mari epropane, punctul de vedere, că frontierele statelor balcanice să fie fixate *pe baza principiului strict național*; în tot cazul *cel mai just* principiu a cărui executare conștiințioasă *singur* ar fi asigurat *pacea durabilă* între popoarele din Balcani.

Mai târziu, din ce în ce mai puțin se vorbea despre principiul național și tot mai mult se accentua *principiul echilibrului* între statele balcanice. În aceste presemne trebuie deci să constatăm *metamorfoza*, prin care a trecut politica statului român.

În decursul acțiunii inaugurate *România* a declarat că se va întoarce cu forța ei armată *în contra aceluia care va zădărnici restabilirea păcii pe baza echilibrului dintre statele balcanice.* În mod foarte isteț *diplomația română* a știut să-și *mascheze* intențiunile ei până la momentul conferinței de pace din *București*, astfel că cei *neinițiați* în tainele politicii ei, — văzând cum România, prin înaintarea armatei sale spre Sofia, favorizează acțiunile militare ale armatelor sârbe și grecești, iar, de altă parte, văzând, cum ea provoacă în ton energic pe Serbia și Grecia să sisteze înaintarea armatelor spre Sofia, — *își pierdura cu desăvârșire busola de orientare.*

După părerea noastră, în momentul când *Ferdinand*, strămtorat din toate părțile, se adresează de repețite ori regelui *Carol*, ca să-l salveze din situația *catastrofală*, diplomația română ar fi trebuit să-și expună *oficios* cari sunt dorințele și aspirațiunile ei, accentuând foloasele ce ar rezulta pentru Bulgaria în cazul când aceasta ar accepta punctul de vedere românesc, și anume:

De pe câmpul de onoare.

— Un carnet pierdut. —

De: Styx.

II.

Generalul C., cu care am luat masa, m'a primit foarte afabil, mi-a dat parola („Mircea-Mircești”), făcându-mi rost, să poposesc peste noapte, într'o casă bulgărească. Gazda se refugiase, și mă luă în primire un copilandru de vre-o treisprezece ani.

Eram obosit de moarte. Mi-am întins manta pe o lavită, mi-am așezat sabia la căpătâi și am adormit în curând, fără să mai mă gândesc la vre-o măsură de apărare, căci casa era păzită de sentinele.

La patru fără un sfert m'am pomenit; am trecut în revistă 190 cără cu proviant pentru alimentarea trupei, plecând apoi, în tovărășia alor doi ofițeri, cu automobilul, direcția Dobrici.

La Cinfudhuins (pe românește: Fântâna Ovreului) automobilul ni s'a deteriorat și am fost nevoiți să rămânem mai mult. Aici staționa un pluton de bicicliști români. Populația turcă ne-a primit foarte veselă, oferindu-ne tutun de cel mai bun și tuburi. Am dormit într'o cărucimă murdară, al cărei proprietar bulgar se refugiase, ca și semenul său din cartierul general. Pentru variație, m'am culcat pe o masă, în lungime de un metru (am măsurat-o!) și —

iarăș pentru variație — o droaie de clotani și-au executat manevrările nocturne peste bielele mele membre, zdrobite de oboseală. În zori, plecăm, cu un alt automobil, trecem prin Perifaki, unde bivocau mai multe regimente românești, cu dorul de a intra în foc.

După amiazi sosim în Dobrici, un oraș frumos, cu o populație de peste 15 mii, în majoritate turci. Orașul era pavoizat cu stindarde românești.

Răniți aveam puțini; mai mulți erau bolnavii în urma alimentației neregulate. Trupele parcurgeau la zi distanțe de 84 klm. și așa alimentele au sosit cu întârziere.

Un ordin nou mă trimite de urgență spre Kvasacal, de unde am trecut pe teritor actual bulgăresc, la Semet, unde era partea cea mai mare a regimentului. Plec seara la 10, cu o trăsura de rechiziționare, o sentinelă, două carabine încercate și un bun trăgaci.

Era un întuneric de iad; sufla un vânt rece și drumul era cu adevărat „bulgăresc”. Deodată zărim două focuri, ce se aprind pe o clipă în zare, și în aceeași vreme, un șuer spinteca văzduhul deasupra capetelor noastre, ca niște sfărcuri de biciu invizibil. Sentinela și trăgaciul puseră și ei carabinele la ochi „să vedem, care pe care!” Căii săriră speriați, la detunăturile apropiate, pornind într'un galop nebun... urmă încă un schimb două de împușcături... sentinela dete un țipet și se prăbuși peste mine... „Nu e nimic, dom' căpitan... m'a sgăriat nitel bulgăroiu la

brațul stâng, dar carabinele ni s'au descărcat deodată. L'am ochit bine... știu, că amu nu se mai ridică...”

Simțiam cum sângele i se prelinge prin manta și, cum nu-i puteam da alt ajutor, i-am strâns cu putere brațul, în dreptul răni. Dimineața, după pace am sosit la destinație, m'am convins, că fiacăul meu spusese adevărul, când a zis „că glonțul dușman îl sgăriase numai.

Trăgaciul nu s'a astâmpărat însă până în zori. „Mama lor de păgâni... nu mă liniștesc, până nu-l răsbun pe bietul Mitru...” În ceața mhorită a zorilor, trăgaciul meu deluși o mogândeată pitită după un copac — și trase... În aceeași clipă licări și cartușa dușmanului. Un glonț sfărâi printre noi, asvârlind cât colo chipiul trăgaciului. „De geaba, strigă el, te-ai dus dracului... Tu mi-ai perforat chipiul, dar eu te-am pocnit la mir!”

Mogândeata se prăbușise... iar trăgaciul meu se pipăia la creștet, să se convingă, dacă glonțul dușman nu-i deranjase puțin și frizura...

Se făcea ziua. Atacurile hoștești conteniră; sunt oameni, ce nu îndrănesc să atace decât în întuneric!

Aici am rămas 12 zile, cu oarecari schimbări mai mici de locuri și sate, cercetând pe răniți, în corturi, la ambulanță.

Nu era zi, în care să nu sosească zeci și zeci de răniți *bulgari transfuți*, lihniti de foame...

Îi primiam în batalionul nostru, le legam ră-

Bulgaria ar fi câștigat mai mult teritoriu, bunăoară până la Vardar, eventual și *Cavalla*. Până ce Bulgaria spera încorporarea Macedoniei, înțelegem că ea nu a dorit *autonomia* aceleia, dar acum când și-a văzut zădărnice toate speranțele ei în această privință, a fost silită să-și schimbe planurile, deoarece ea printr-o Macedonie autonomă ar fi văzută asigurată, pe timp mai îndelungat, existența liniștită a conaționalilor ei, mântuindu-i din mâinile Grecilor și Sârbilor.

Mai încolo, Bulgaria își vedea slăbiți pe adversarii ei. — Greci, Sârbi, Muntenegreni. — cari ar fi pierdut teritoriile macedonene și cele locuite de *Albanezi și Aromâni*, iar *Albania* prietina era considerabil întărită, câtă vreme inamicul ei cel mai înverșunat, *Serbia* era foarte slăbită și prin pierderea *Timocului*.

Față de aceste favoruri incontestabile, Bulgaria ar fi cedat, afară de teritoriul *Turtucaia-Balcic*, pierdut deja, numai *Vidinul* cu ținutul lui. Evident deci, că Bulgaria s'ar fi simțit *fericită* dându-i-se prilejul să ajungă o astfel de soluție favorabilă.

Sunt mulți cari în cea mai mică întărire a Bulgariei văd o primejdie pentru viitorul României. Noi suntem însă de părere, că *România*, și în acest caz, ar fi rămas destul de puternică să respingă eventuale intențiuni dușmănoase din partea Bulgariei, abstrăgând dela *obligamentul* pe care și l'ar fi impus Bulgaria față de *România*, care a salvat-o din situația ei catastrofală.

Ba chiar dacă am presupune, că în decursul vremii ar dispărea din inima Bulgarilor sentimentul de recunoștință și le-ar veni *pofta de revanșă* — cu ce mai ales foile maghiare amenință *România*. — credem, că, fiind *România* în relațiuni amicale cu Bulgaria mai ușor ar observa pregătirile acesteia în această direcțiune. De altfel, și în acest caz cel mai bun remediu ar fi vechiul principiu roman: „*Si vis pacem, para bellum.*”

Revenind la obiect, să presupunem că

Bulgarii ar fi acceptat — indiferent dacă o făceau de bună voie, ori siliți de împrejurări, — *punctul de vedere al României* și astfel ambele aceste state ar fi comunicat acest fapt *Greciei, Muntenegrului și Serbiei*. În cazul când aceste state ar fi acceptat și ele menționatul punct de vedere, toate divergențele s'ar fi rezolvat în comună înțelegere, iar din contra, ar fi hotărât *armele*.

În următoarele vom trata mai pe larg *situația militară*, pentru a vedea întrucât a fost executabil acest plan din punct de vedere militar.

Bulgaria avea în acel moment vre-o 200 mii soldați, iar România 400 mii, afară de corpul V de armată și marea rezervă a contingentelor nechemate, deci ea la moment avea disponibili vre-o 600 mii de soldați.

Serbia avea disponibili vre-o 220 mii soldați, Grecia 120 mii, iar Muntenegrul 10 mii, în total 350 mii soldați.

Deși nu credem că *armata turcească* ar fi fost capabilă pentru o *ofensivă peste Filipopol*, subtragem 100 mii soldați cari împreună cu trupele din Dobrogea ar fi fost în stare să *oprească*, în caz de lipsă, o astfel de ofensivă.

Bulgarii, cu 150 mii oameni aveau posibilitatea de a respinge pe cei 120 mii Greci, iar 50 mii Bulgari și 300 mii Români, aveau toate șansele de a aduce la „*rezon*” pe cei 230 mii Sârbi și Muntenegreni și astfel a sili statele balcanice de a recunoaște *punctul de vedere româno-bulgar*.

Mulți vor fi avut *temerea de intervenția statelor mari europene*, noi, însă, suntem de părere, că o astfel de intervenție, în situația politică europeană de pe atunci, nu era de loc probabilă, *era chiar imposibilă*. Să motivăm această părere a noastră.

Am văzut cu toții cum în tot decursul evenimentelor recente marile puteri erau absolut *incapabile* de a influența într'un mod mai pronunțat acțiunile războinice ale state-

lor balcanice. Am văzut cum marile puteri au abandonat unul câte unul toate principiile, am văzut cum toate statele balcanice, — chiar și micul Muntenegru, au nesocotit voința statelor mari și, am văzut, cum și *intervenția personală a puternicului țar a rămas fără efect*.

Pentru ce? Cum se explică această ciudătenie în viața politică a bătrânei Europe? Răspunsul e foarte simplu.

Grupările marilor state europene — tripla alianță și tripla antantă — și-au paralizat reciproc toate acțiunile lor. Chiar și acțiunea energetică, — în chestia Adrianopolului — contra Turciei, care pur și simplu a ignorat hotărârile dela Londra, a avut un rezultat negativ, deoarece nici una dintre marile puteri nu a voit să-și angajeze o parte considerabilă a armatei sale, fiind *convinsă* că vecina ei *antipodă* imediat s'ar folosi de „*momentul ei de slăbiciune*” și ar fi atacat-o în condițiuni favorabile.

Afară de cele amintite până aci, credem că *Austro-Ungaria* numai bucura s'ar fi putut de o astfel de soluție în Balcani, și anume, din următoarele motive:

S'ar fi realizat vechea ei dorință de a vedea *România și Bulgaria* în alianță sub egida ei.

Considerând legăturile de prietenie cu Bulgaria, și mai ales faptul că și Bulgaria ieșea întărită considerabil, *Austro-Ungaria* — exceptând pe șovinii maghiari — ar fi privit cu ochi buni *întărirea României*.

Austro-Ungaria ar fi aprobat *autonomia Macedoniei*, dacă nu din alte considerante, pentru motivul că *scutea pe Bulgari* și ar fi asigurat monarhiei habsburgice un *debușeu comercial* la marea Egee.

Ar fi întărit *Albania* care astfel câștiga mai multe teritorii albaneze, cari erau considerate deja pierdute.

Serbia ieșea *slăbită* prin pierderea teritoriilor din Macedonia, valea *Timocului* și a mai

nile și soldații noștri le ofereau din pâinea și brânza, ce o aveau întrebându-i de tot ce a fost, și dacă pot să mai urmeze drumul.

Soldați de rând, mă rugau cu lacrimile în ochi: „Ajută-le dom' doitor, că și ei au luptat pentru patrie... pentru patria lor...”

Mă surprins, că aproape toți răniții bulgari erau împușcați sau în palma mâinii stângi, sau în piciorul drept. Se vulneraseră singuri? Epizoadele din războiul lor sunt foarte înduioșătoare. Zile întregi au luptat, fără să li se dea o bucată de pâine măcar, au suferit înfrângeri după înfrângeri, până ce obuzierele sârbești i-au nimicit cu totul.

Erau paginile din urmă ale unei tragedii, ce pornise la început, în proporții de epopee.

Dar camaraderia aceasta n'a durat decât patru zile.

Corpul de armată a dat un ordin sever, prin care se interzice primirea refugiaților bulgari și tureci, cari erau contaminați de holeră.

Măsurile sanitare s'au luat pe o seară foarte întinsă.

E suspiciunea, că Bulgarii strecoară intenționat printre ai noștri bolnavi de holeră, cu gândul de a ne contamina. Fântânile sunt păzite de sentinele, căci s'a aflat una otrăvită cu arsenic. Bulgarii sunt siliți, să bea ei întâi, ceea ce e o măsură nu se poate mai sigură, deși Bulgarii o eludează, căci se refugiază din calea noastră, lăsând în urmă copilași plâpânzi, despre cari știu cu siguranță, că nu vor fi supuși la această probă. Același experiment se săvârșește și când mâncăm în vre-o cârciumă străină; bulgarul

trebuie să mănânce cu noi alături și să guste el întâi din bucate. Dealtcum aceasta se întâmplă rar acum, căci după o întârziere de 2 zile, am primit provizii îmbelșugate. Carnea se fierbe la fața locului, în cazane moderne olandeze; bucatele se pregătesc repede, în câteva minute, și puteau rămânea calde 40 ore.

În dosul unui cort, un soldat se roagă în genunchi.

Îl ispitesc, ce cere dela Dumnezeu, și el îmi răspunde, fără înconjur:

— Cer, ca Dumnezeu să ne ducă în război. Mi-ar fi rușine să mă înapoiez în satul meu, fără să fi întrebuițat arma...

Răniți aveam destui, mai ales între sentinele și bicicliști, cari fac slujba de recunoaștere.

Un biciclist se întoarce rănit, spunând că tovarășul lui a fost împușcat de Bulgari. Un pluton de al nostru pornește într'acolo și după o încăierare formală, în care au rămas vre-o șase morți, Bulgarii au fost făcuți prizonieri și duși în regimentul nostru. Caporalul și doi sergenți Bulgari au fost bătuți cu cravașele, să spună cine a omorât pe soldatul nostru. Dar n'a voit să spună nici unul. Sergentul a fost legat de stâlp și amenințat cu moarte, dacă nu va descoperi pe ucigaș.

Dar n'a scos o vorbă.

Ofițerul dă semnalul cu sabia ridicată; puștile trosnesc și bulgarul moare ciuruit de gloanțe.

Ofițerul se întoarce spre regiment:

— Vedeți flăcăi, *astfel* moare un erou pentru patrie!

Azi dimineață primim vestea că pacea s'a încheiat.

Trupele primesc știrea fără o emoție deosebită; cei mai mulți păreau, că regretă...

Plec spre Dobrici într'o căruță turcească de rechiziție, cu o sentinelă, dându-mi-se parola: „Vlad-Vlădeni”.

E o noapte urâtă, cu lună puțină. De atacuri nu mai ne e teamă, căci Bulgarii au acceptat toate condițiile României. În apropiere de Dobrici, auzim deodată, de după clăile de grâu patru-cinci împușcături. Sentinela se prăvale; caii sar în două picioare, vizitiul e asvârlit cât colo, mă întind, să prind hăturile și mă prăval și eu...

Nu mai știu ce a fost, pe urmă...

Târziu, cine știe după câte ore, un biciclist, observându-mă pe o movilă de pietre, ridică atma la ochi, cerând parola:

— Vlad-Vlădeni — îi răspund eu cu glas stins.

Îi spun, în câteva cuvinte, ce se întâmplase, rugându-l să trimită ambulanta din Dobrici, să ne ridice.

Biciclistul pleacă în goană — și eu mă întind pe movila de pietre. Simțiam o sfârșeală în tot trupul. Îmi pipăiam fruntea plină de sânge și simțiam dureri cumplite în brațul stâng. Primisem vr'un glonț, sau m'am rănit răsturnându-mă cu trăsura?

Nu-mi mai aduceam aminte de nimic.

Luna părea, că se strânge tot mai mult pe cer; pe urmă lua proporții exagerate; stelele păreau a se învărti și ele în mod neobișnuit...

Și eu stam întins pe movila de pietre, cu ochii la stele, slăbit, plin de sânge.

Să fie oare Moartea, care se apropie de mine?

multor orașe albaneze, ceea ce ar fi fost un motiv bine văzut și foarte important.

Noi suntem, deci, *convinsi*, că Austro-Ungaria *n'ar fi avut nici un interes* de a lucra împotriva unei astfel de acțiuni a României, *dimpotrivă, monarhia ar fi avut puternice motive de a nu permite o eventuală intrare în acțiune a armatei rusești împotriva României și Bulgariei.*

Să presupunem, însă, că *Rusia*, totuși, ar fi operat cu o *parte* a armatei sale *împotriva României*, fără ca Austro-Ungaria să fi intrat imediat în acțiune; aceasta din urmă ar fi opus vre-o 200 mii de oameni pe linia fortificată Galați—Focșani, deci o rezistență suficientă până la întoarcerea armatei române din Balcani, care în cel mult 8—14 zile și-ar fi terminat operațiunile ei contra Sârbilor și Muntenegrenilor.

În sfârșit, nu-i permis să trecem cu vederea că, chiar dacă Germania sau Austro-Ungaria nu intra *deloc* în acțiune *contra Rusiei*, aceasta din urmă nu-și putea lăsa neasigurate granițele dinspre Germania și Austro-Ungaria. De altfel, avem destule motive de a presupune că *Rusia nu ar fi atacat-o pe România în spate*, ci ea și-ar fi continuat acțiunea chiar cu oarecare *bunvoință*.

Din cele spuse până aci credem a fi destul de motivată părerea noastră că și din punctul de vedere al *politicii marilor state europene, România ar fi avut posibilitatea de a-și realiza acum toate dorințele și aspirațiunile ei în Balcani.*

Ce privește politica acelor Români cari au inaugurat politica externă actuală, se pare că ei au fost conduși de părerea că marile state europene ar fi *intervenit* și ar fi *impiedecat* realizarea acestui plan, apoi că, chiar și cea mai mică *întărire a Bulgariei trebuie împiedecată*; mai încolo, ei vor fi crezut că în vederea viitoarei *revanșe a Bulgariei* neastâmpărate va fi bine să facă *de pe acum* legături de prietenie cu *Serbia și Grecia*, prin *ce forțele României ar rămâne libere în alte direcțiuni.*

Dar, suntem de părere că aceste *legături prietenești* se puteau face și *mai târziu*, de exemplu, *după realizarea tuturor dorințelor și aspirațiunilor* pe cari le are neamul românesc în Balcani.

Nu vrem să tratăm, deocamdată, această temă, importanță de altfel, ci așteptăm cu mult interes apariția „*Cărții verzi*”, care ne va lămurii pe deplin asupra *motivelor* politice inaugurate. Atunci vom reveni.

Nota Redacției: Distinsul autor al seriei de articole „*După pacea din București*” ne roagă să aducem la cunoștința publicului, că cele expuse în aceste articole sunt vederile individuale ale Dsale, cari nu voiesc să angajeze nici direcția acestui ziar, nici conducerea partidului național român din Ungaria și Transilvania.

Românul nu poate fi medic într'un ținut românesc. Organul partidului social-democrat din Budapesta publică partea meritorică din o jalbă adresată în zilele aceste ministrului de interne de către intelectualii din comuna Buteni și împrejurime. Jalba intelectualilor din Buteni demaschează cea mai detestabilă lipsă de conștiință a organelor administrative din acel ținut și ne dă o dovadă eclatantă despre ura șovinismului maghiar față de Români, care poate merge până acolo ca și unui medic, numai pentru că s'a născut Român, să-i neghe dreptul de a putea ocupa chiar și numai în mod provizor funcțiunea de medic oficial.

Iată ce spune jalba intelectualilor din Buteni și împrejurime:

Comuna Buteni (Körösbökény) cu aproape 4000 locuitori e sediul unui district medical la care aparțin mai multe comune astfel că sfera de interes a medicului cuprinde cam 20.000 de suflete. Medi-

cul districtual ani de-a rândul fiind bolnăvicios a fost departe din comună, a murit apoi, iar atât în sediul districtului medical cât și în comunele dimprejur grasau boalele contagioase. Am cerut în două rânduri ca după ce districtul nu are medic să fie numit provizor un alt medic și am designat în scopul acesta într'un rând pe medicul Dr. Ioan Groza, iar în alt rând pe Dr. Constantin Zdârcea, cari locuind resp. petrecând pe teritoriul sediului districtual, s'au și declarat aplicați a împlini agende medicului districtual. **Cererea noastră a fost refuzată pe motivul, că deși împotriva persoanei celor numiți nu se poate ridica nici o obiecțiune din cauza vre-unui fapt al lor, dar deoarece fiind din întâmplare din naștere Români într'un ținut cu limba maternă românească, ei nu pot împlini agendele medicului oficial.**

În rugare se spune mai departe, că după multă târăgănare în luna lui Februarie deabia a putut fi ales ca medic districtual Dr. Felten Ignác, care și-a și ocupat postul imediat, dar în Iulie a mers în concediu și s'a reîntors deabia în 3 Septembrie. Autoritățile competente au comis însă o greșală și mai gravă. Încă în cursul acestui concediu l'au concediat și pe locțiitorul medicului, pe medicul din Borosșebis, Dr. Löw Mihály și aceasta s'a întâmplat, când în Borosșebis, Csil (Alcsil) și Almaș grasa difteria. Astfel în lipsa de medic boala a fost apoi dusă și în Buteni și bieții oameni trebuiau să-și vadă copiii cum se sfârșesc de această boală nemiloasă, fără a le putea aduce în ajutor vre-un medic. 20.000 de suflete au fost date de-a dreptul morții. Se cere ca pe viitor această ilegalitate și procedură lipsită de ori ce conștiință să nu se mai poată repeti.

Urmasul contelui Berchtold va fi Kajetan Mérey. Din sursă bine informată se lansează din nou știrea despre dimisionarea ministrului de externe, contele Berchtold. După aceasta știre contele Berchtold își va părăsi postul îndată după sesiunea delegațiunilor din Octombrie. Contele Berchtold stăruie a rămâne în fruntea ministerului de externe până la acest termen, pentru ca să-și poată apăra în fața delegațiunilor politica ce a făcut-o în cursul crizei balcanice.

Deși contele Berchtold numai după vre-o câteva săptămâni își va părăsi postul se afirmă că M. Sa monarhul l'ar fi designat deja ca urmaș al contelui Berhtold pe ambasadorul austro-ungar la Roma Mérey-Kajetan. Prin numirea ambasadorului Mérey de ministru de externe s'ar face o abatere dela tradițiunea de până-acum, după care în fruntea ministerului de externe era numit succesive când un cetățean ungar, când un cetățean austriac. Că oare cei din Austria se vor da mulțumiți cu aceasta abatere, și vor renunța la dreptul lor nu o putem ști încă. Fapt e, că audiența din urmă a ambasadorului Mérey e în legătură cu numirea lui de ministru de externe și afirmative el și-ar fi început deja activitatea în ministerul de externe și contele Berchtold ar figura numai cu numele.

Protestarea Aromânilor din Meglenia. „Dimineața” a publicat în întregime memoriul pe care învățătorii români din ținutul Meglenie (Macedonia), l'au înaintat M. Sale regelui României. Memoriul înșiră suferințele pe cari le-au îndurat Români-Macedoneni în timpul ultimelor evenimente și ajunge la concluzii inspirate de situația lor disperată. Memoriul aduce fapte precise. Sunt citate cazuri de închidere a școalelor românești, de executări a fruntașilor aromâni și de masacre în masă, organizate sub oblăduirea ofițerilor greci. Aromânii au fost maltratați, schingiuiți și uciși numai fiind că erau aromâni și nu puteau fi prevăzuți cu biletul cu pecetea grecească, prin care să se constate că purtătorul lui este elen. S'au întocmit chiar liste de Aromâni, cari trebuiau să fie dați morții, după ce averea lor a fost jefuită și familiile lor terorizate. Oamenii au fost străpuși prin uliți cu baioneta și aceia cari de groază au încercat să fugă, au fost urmăriti de trupe regulate grecești, de infanterie și cavalerie, și numai puținii au scăpat dela moarte și torturi. Dintre cei cari s'au salvat prin fugă mai răătăcesc și astăzi prin munți și păduri. În unele sate au fost spânzurați zeci de Aromâni; schingiuirea și bătaia au ajuns obiceiul pentru autoritățile militare grecești în ținuturile locuite de Aromâni.

Autorii memoriului nu aruncă vina acestor orori asupra guvernului grecesc prezidat de Venizelos, care e mai presus de ori ce bănuială. Și noi credem că primul-ministru grec, luând cunoștință de memoriul învățătorilor români din ținutul Meglenie, nu va întârzia să ia măsuri pentru încetarea ororilor. Venizelos, un convins și cald susținător al unei apropieri între România și Grecia, va fi de sigur cel dintâi care să aprecieze necesitatea unui tratament omenos pentru Aromânii din ținuturile încorporate Greciei și va găsi de sigur mijloacele pentru aceasta. Fiecare nedreptate făcută unui Aromân, va găsi întotdeauna în regatul liber al României, un ecou puternic și de sigur că nu într'o astfel de atmosferă s'ar putea cimanta legăturile de prietenie pe cari le dorim, între Grecia și România. Și durerea pe care o simțim la vaelele ori cărui nedreptățit și interesele cari cer o apropiere româno-greacă, ne fac să cerem și să sperăm că guvernul grecesc va pedepsi pe cei vinovați și va face ca Aromânii să se bucure de o administrație dreaptă și omenoasă față de ei.

Un nou program politic pentru partidele bosniace. În legătură cu tratativele purtate de guvernul bosniac și partidele politice din saborul bosniac, deputatul Dr. Milan Srkici și tovarășii lui publică în numele partidului sârbesc Srpska-Rijeci un nou program politic, care să servească de bază pentru înțelegerea între guvern și partidele bosniace în scopul unei activități rodnice a saborului. Partidul sârbesc Srpska Rijeci crede că prin adoptarea acestui program de către celelalte partide și a guvernului bosniac se va da o soluție favorabilă crizei din Bosnia. Punctele cardinale ale acestui program sunt:

Acele puncte din constituția Bosniei după cari guvernul ungar și austriac pot exercita o influență deplină asupra guvernării Bosniei, dar mai cu seamă la stabilirea bugetului, trebuie modificate pentru că Bosnia-Hertegovina se poate menține azi din puterile ei proprii. Stabilirea drepturilor referitoare la votarea contingentului și la încheierea de contracte, a factorilor constituționale ai Bosniei. Drepturi politice să aibă numai cetățenii bosnieci. Sprijinirea industriei din partea statului. Promovarea agriculturii. Stabilirea timpului maximal de muncă pentru muncitori. Înființarea unui teatru național în Serajevo. Deplină libertate confesională. Egală îndreptățire a tuturor confesiunilor. Limba de propunere obligată în școlile de stat să fie limba serbo-croată. Asigurarea pe cale legislativă a independenței judecătorilor. Drept de colportaj. O lege de presă severă pentru pedepsirea ofenselor pe cale ziaristică.

Regele Constantin al Grecilor în Berlin. Împăratul Germaniei Wilhelm II ieri a predat regelui grec Constantin bastonul de mareșal al armatei germane. Cu acest prilej împăratul Germaniei s'a adresat astfel regelui Constantin:

„Majestate, Vă zic din inimă: bine ai venit. Dau expresiune bucuriei mele, că în prezența generalilor mei, ca reprezentanți ai armatei mele, vă pot preda în persoană bastonul de mareșal câștigat în câmpul de luptă. În decursul războiului și după războiu Majestatea Voastră ați avut grațiositatea a declara în repetite rânduri, că succesele mari, la cari ați ajuns, pe lângă vitejia eroică și jertfa tuturor trupelor grecești, sunt a se multumi principiilor probate prusiace asupra războiului. Majestatea Voastră și ofițerii greci ați câștigat aceste principii în academia militară prusiacă și acelea, puse în practică, s'au validat în chip splendid. Armata mea e mândră de această sentință a Majestății Voastre, care conține o asemenea recunoaștere pentru munca noastră spirituală militară și totodată dovedește, că principiile profesate prin statul nostru major și prin trupele noastre pe lângă aplicare corectă totdeauna garantează învingerea. Priemiți, Vă rog, Majestate, din mâinile mele bastonul de mareșal”.

Regele Elinilor a răspuns:
„Vă exprim, Majestate, din inimă adâncă mea mulțumită pentru marea cinste, ce mi-ați făcut prin oferirea bastonului de mareșal.

(Către generali:) Mă folosesc de acest prilej pentru a declara din nou, că învingerile noastre pe lângă irezistibila vitejie a Elinilor mei, sunt a se multumi principiilor de războire, pe cari eu și iubiiții mei ofițeri le-am câștigat aici în Berlin la iubitul regiment al doilea de gardă, în academia de războiu și în contactul cu statul major prusiac.

Mulțumesc Majestății Sale, fericitului împărat Wilhelm I, că s'a îndurat a-mi permite să-mi adun

multe luni de zile, la trupă și în academia militară, cunoștințe, cari în războiu mi-au adus splendide rezultate”.

Intrevederea dintre San Giuliano și contele Berchtold, după cum se anunță mai recent, va avea loc în Salzburg în 19 Octombrie. În otelul Europa din Salzburg sunt comandate deja apartamentele pentru cei doi miniștri și însoțitorii lor. Cu prilejul întrevederii ministrul italian San Giuliano îl va invita pe contele Berchtold la Venezia.

Conflictul dintre Mexico și Statele-Unite. Locotenentul Acosta din trupele mexicane în noaptea din 7 spre 8 Septembrie a fost ucis lângă Juarez de doi împiegați vamali americani, după ce dânsul a trecut podul peste râul hotarnic și a comandat foc asupra funcționarilor. O mie de Mexicani au încercat să treacă peste râu, ca să răzbune moartea lui Acosta, dar au fost respinși de cavaleria americană.

Un mic istoric al chestiunii evreiești din România.

Cine și cum a așezat-o iarăși pe tapet? — Ce soluție vor unii să i se dea acum? — Modul cum privește evreii această soluție. — Spiciuri dintr'un articol oficial liberal. — Sfaturile marelui cugetător englez Houtson Stewart Chamberlain în chestia evreiască din România. — Ce spune poporul.

Iași, 7 Sept.

Aș fi evitat — dintr'o sumă întreagă de considerente — să vorbesc ceva, deocamdată, despre chestiunea evreiască din România, așa cum a fost pusă și câtă să fie impusă de către cei interesați. Și principalul considerent ar fi că mi-am permis să împărtășesc, până la un punct, părerea acelor fruntași politici cari și-au făcut o tactică din a păstra, până la deschiderea sezonului politic de toamnă, cea mai desăvârșită rezervă față de campania întreprinsă pe tema chestiunii evreiești, pentruca acei cari pledează pentru încetățenirea în masă a evreilor mobilizați (ba unii, chiar pentru a tuturor evreilor) să-și epuizeze tot ce au de spus în această privință — rămânând ca apoi guvernării, împreună cu toți cetățenii români, răsămându-se pe sufragiile precumpănitoare ale întregii suflări românești, să-și spuie ultimul lor cuvânt, cuvântul hotărâtor.

Dacă sacrific totuși câteva clipe pentru a mă ocupa de această chestiune — mai mult în treacăt — o fac pentrucă datorită de cronicar al celor ce se petrec și se discută în Tară, îmi impune să împărtășesc cetitorilor organului național-român din Ungaria cum și în ce senz a fost redeschisă chestiunea evreiască, și, mai ales, care e și va fi atitudinea marelui opinii publice românești în această chestiune.

Repet: s'au spus și se spun încă atâtea lucruri în această chestiune încât ar fi îndrăzneț din partea noastră să spunem că tratăm aci chestiunea evreiască din România. Sunt înspăimântător de multe obiectele și argumentele ce au fost produse în chestiunea în litigiu, pentru a mai putea măcar fi relevate. Ne vom mărgini deci de a atinge numai acele laturi ale problemei pe cari împrejurările de astăzi le-au făcut actuale.

După celebrul, și menit să fie pururea neuitatul, discurs al marelui filozof Vasile Conta — care a provocat o mișcare cum rare-ori s'a văzut și se va mai vedea în țara românească — se părea că mult discutata chestiune evreiască a rămas să fie rezolvită de eternul prezident, în ultimă instanță, al tuturor prefacerilor sociale (ca și biologice) din mica noastră lume, timpul. O mai condamnabilă indiferență, față de o problemă atât de importantă, nu se întâlnește ori când și ori unde. Iată însă că acțiunea războinică a României, care a subliniat necesitatea rezolvirii neîntârziată a chestiunii țărănești, l'a determinat, sub inspirația unor cercuri oficiale, pe un membru al senatului român, d. Em. Lahovary, să ceară guvernului lichidarea, într'un a-nume fel, și a chestiunii evreiești. Și pentrucă s'au dat felurite interpretări interpelării dlui Lahovary, dsa a precizat, printr'o scrisoare deschisă directorului ziarului „Universul”, în modul următor, obiectul interpelării făcute: „Nu am cerut să se acorde împământarea în masă a străinilor chemați acum sub arme, deoarece — constituția se opune”.

Bomba a fost aruncată. Urma să aibă loc acum spectacolul unei grandioase explozii. Și, în felul ei, explozia în adevăr a avut loc. Au explodat — precum era și ușor de prevăzut — cercurile evreiești și cele românești filosemiteme. Români, în cea mai mare parte, au acceptat, deocamdată, tactica expectativei, plină de adânci și folositoare învățăminte.

Unii însă au ținut să se pronunțe — și vom vedea îndată cum. Pe de altă parte marile mase ale populației românești au și ele punctul lor de vedere, permanent, care deasemeni nu poate fi ocultat.

Într'un interview acordat ziarelor străine — cele românești n'au avut încă această onoare din partea dsaile — d. Take Ionescu, actualul ministru de interne, a declarat că „este sigur că faptul (încetățenirea a 15 mii de evrei mobilizați) se va îndeplini”. După dsa, mai rămâne să se vadă dacă „se va admite și principiul foarte drept că naturalizarea unui individ atrage după dânsa și naturalizarea soției și a copiilor minori”.

Așa dar, ar urma, după dsa și cercurile cari agreează această părere, să fie încetățenii cel puțin 60 până la 100 de mii de evrei (din jumătate de milion câți sunt în țară), ceea ce înseamnă aproape a cincea parte din totalul evreilor noștri.

Să vedem acum care e atitudinea evreilor față de această soluție în perspectivă. Și în adevăr, iată ce spune — în stil pur iudaic, curat ca lacrima — unul dintre fruntașii lor, Const. Graur (recte: Brauer), în organul oficial al evreilor:

„Că este vorba de o plată pentru o slujbă făcută, iar nu de recunoașterea unui drept, rezultă din tot ce se face și se vorbește de când politicianii, fără să le cerem ceva, au redeschis chestia evreiască, dovedind astfel singuri că n'au conștiința liniștită.

„Mai întâi, se precizează cu multă insistență, că e vorba de cei cari au fost mobilizați și numai de aceia. Concepția aceasta e pur și simplu imbecilă. Căci ce înseamnă ea? Războiul îl fac oare indivizii cari sunt sub drapel, iar nu națiunea din care dânsii fac parte? Și dacă evreul care a fost în război e patriot — căci altfel nu l'ai împământeni — nu este tot astfel și tatăl său care i-a dat o asemenea educație?” s. a. m. d.

Exceptând insultele (în același articol, marele scriitor Const. Graur vorbește de „un Gorun oarecare”, a cărui eminent scris e calificat cu expresia de „marfă proastă”...) veți recunoaște cred, împreună cu noi, că argumentația din pasajul citat e minunată de logică. Iată un evreu cinstit care, în loialitatea sa, ne învață „pe noi și cei cari cu atâta stângăcie am ridicat chestiunea, cum trebuie să judecăm. Căci, în adevăr, acesta e terenul solid, pe care am stat întotdeauna și trebuie să stăm mereu ori de câte ori va veni în discuție chestiunea de față: *calitatea patriotismului evreilor din România*. Altminteri, găsind o rațiune pentru împământarea cătorva evrei, în chip fatal și logic va trebui să admitem această rațiune și pentru împământarea tuturor.

Trecem cu vederea speculațiile brodate de unii filosemiți pe tema articolului fostului prim-ministru italian (de origine evreu) Luzzatti, — articolul în chestiune fiind fundamental greșit, deoarece se pune pe terenul inexistent al intoleranței noastre religioase față de Evrei! Ne lipsim de a comenta deasemeni elogiile ditirambice aduse acelor cari au alcătuit, într'un ziar bucureștean, galeria ilustrată a fruntașilor evrei — evident: viitorii deputați și senatori, reprezentanți ai nației române în cel mai apropiat parlament român! Și să vedem, în sfârșit, ce spune „Viitorul”, organul oficial al partidului național-liberal, prin pana unuia dintre fruntașii săi, d. I. D. Protopopescu:

„Acordându-se deodată drepturi politice celor 20—30.000 de evrei ce au luat parte la actuala campanie din Bulgaria se mărește corpul electoral cu cel puțin un sfert dacă nu o treime. (Iar dacă s'ar acorda la toți — precum „e drept” — atunci corpul electoral ar fi alcătuit jumătate din români și jumătate din evrei. St. P. M.) În adevăr mai toți evreii o să fie înscriși în colegiul I sau al II-lea, fiind locuitori urbani. Aceste două colegii numără vre-o 50—60 de mii alegători, astfel că adăugându-se unii număr de 20—30.000, noii alegători nu pot decât să producă o perturbare în acest corp. Acești noii alegători formând o masă omogenă, deoarece evreii constituiesc un popor cu caracter bine determinat, se naște pericolul ivirii unui nou partid, care se va deosebi în mod radical de partidele existente”.

Și pentrucă n'am mai avea noi adică un partid? Ba încă unul însufletit de cele mai generoase idei „u-

manitare”? Evreii, și nu alții, sunt doar aceia, și singurii, cari au dat dovadă, de-a lungul veacurilor, de simțăminte *umanitare* — fapt pentru care, sânguinii barbari creștini i-au persecutat și alungat mereu din sinul lor. Căci, în adevăr, numai barbari putem fi noi, *toate* popoarele creștine, cari, am răsplătit *întotdeauna* sentimentele umanitare ale evreilor cu asuprirea și gonirea lor din mijlocul nostru...”

„Noua Revistă Română”, în dorința de a fi mai interesantă, întreprinsese în anul 1900 o anchetă instructivă, cu scopul de a afla păreriile marilor somități străine asupra chestiunii evreiești din România. Directorul de atunci al revistei a avut fericita idee de a se adresa și marelui cugetător englez, de o celebritate mondială, *Houtson Stewart Chamberlain*. Răspunsul marelui filozof e de un interes covârșitor, care subjugă și convinge. Înzeștriat cu vederi atât de pătrunzătoare și largi, încât nu cred să se poată găsi ceva care să-l acuze de antisemitism, Chamberlain analizează cu atâta siguranță și obiectivitate chestia evreiască din România, și dă soluțiuni atât de precise, încât nu știi de ce să te minunezi mai mult: de cunoștințele pozitive pe cari le are în această chestie sau de căldura sufletului său generos, pe care o pune în pledoaria ce o face împotriva acordării drepturilor politice evreilor noștri.

După ce stabilește că „nu trebuie să fii un dușman orb al evreilor, spre a recunoaște dintr'o istorie de mai multe mii de ani, că *evreul pretutindeni și totdeauna a fost un element dizolvant și paraziț**”. — Chamberlain ilustrează mai departe următorul adevăr: „Experiența ne dovedește însă că o contopire cu evreii, prin încrucișarea sexuală, este o întreprindere *mai întâi vătămătoare* și apoi *iluzorie*”.

Și ascultați acum ce sfat ne dă: „Dacă România ar voi să ia ca pildă exemplul înfloritorului stat al Angliei, ar trebui fără întârziere să alunge pe toți evreii și să-i primească din nou după trei sau patru secole (așa au făcut Englezii, St. P. M.), după ce națiunea se va întări în afară și înlăuntru, și-și va fi consolidat într'un mod durabil proprietatea”. Și pentru a termina cu citatele din Chamberlain — care e atât de interesant de știut, încât acest răspuns ar trebui citat în întregime — iată ce mai prevede dânsul, după ce arată neajunsurile recente îndurate de englezi din partea evreilor stabiliți în peninsulele britanice: „Și credeți că dacă 5 jum. milioane de Români vor acorda drepturile civile și politice celor 400.000* de musafiri, după o sută de ani — ce zic? — după 50 de ani, *vor mai exista pe lume Români, decât doar ca hamali, măturători de stradă și proletari țărani reduși la sapă de lemn?*”

De ce să mergem cu gândul așa de departe — tocmai 50 de ani și după ce li s'ar acorda drepturi — și să nu ne uităm în jurul nostru chiar acum? Pentru cine mai este oare o taină că jumătate din populația orașelor din Moldova e evreiască? Și cine din Iași oare nu știe că majoritatea imobilelor din orașul nostru aparțin evreilor?... „Nu ne-ar mai rămânea — îmi spunea deunăzi un om simplu, un biet mahalagiu — după ce li s'ar da drepturi, decât să ne luăm traista în băț și le lăsăm lor țărutul și bisericile noastre creștinești!” Da — căci nu ne-ar mai rămânea alta de făcut decât, vorba poetului: „să ne mutăm în altă țară!”

Dar ce să mai spunem de funcțiuni publice și profesiunile liberale. Iată sunt în orașul nostru doi ori trei advocați evrei. Numai atâția, și cu toate astea învârtesc afaceri și pledează în atâtea procese în câte pledează toți ceilalți advocați români la un loc.

Nu e român, trăit în țară și mai ales care să fi avut de-a face câtuș de puțin cu evreii, care să aprobe fără șovăire o împământare în masă, fie și în parte a conlocuitorilor noștri semiți. Vorbește cu unul din rarele exemplare de meșteșugari și negustori români, cu ori ce funcționar necăjit, ce-și câștigă din greu o bucată de pâine, cu ori ce țaran, fie mai chibabur ori mai obidit de nevoile pe cari i le creiază arendașul ori cărciumarul evreu — și nu vei găsi unul dintre toți aceștia care să-și deie asentimentul la o încetățenire ce înseamnă *peirea lor*. Iși dau bine seama de nenorocirea ce-i paște, și pe care ar căuta să o înlătore cu ori ce pret, fie și cu acela al unei catastrofe sociale. Cunoșc bine mentalitatea aceasta, care e expresia desneșădăii

* Sublinierile sunt ale lui Chamberlain.

* După ultima statistică, se știe că sunt 500.000 de Evrei în România.

ce i-a cuprins pe toți, simțindu-și propria lor existență amenințată — și de aceea nu m'au surprins cuvintele, izvorite din adâncul sufletului său amărit, ale unui rezervist țăran, venit de pe meleagurile contaminate de holeră din Bulgaria: „Apoi dacă nu ne-o lăsat (boerii) să ne batem cu Bulgarii și vor să deie drepturi Țăranului, atunci ne vom întoarce noi asupra istuia — s'a fi mai rău”....

Rău fac cei ce conduc țara noastră de țărani muncitori și necăjiți, că ignorează mentalitatea simplă a țăranului în chestia aceasta, sub pretext că e barbară. Mult mai bine ar face dacă s'ar porni să rezolve cât mai grabnic chestiunea evreiască prin singura soluție posibilă: sprijinirea înțeleaptă și prudentă a elementelor românești intrate în concurență cu negustorii evrei.

Altminteri, prin împământarea evreilor, statul nostru are perspectiva de a ajunge în halul trist al Ungariei, în care, pe ruinele maghiarismului ce moare, se ridică triumfător și obraznic — iudaismul.

Șt. P. Moldovanu.

Serbările culturale ale Asociațiunii în Orăștie.

— Programul concertului „Reuniunii române de cântări din Orăștie la 1/14 Septembrie 1913. —

1. „Imnul Astei” cor mixt cu acompaniamentul de orchestră de I. Murășianu.

2. „Inșiră-te Mărgărite”, cor mixt de Dr. L. Domide. Soliști: dna Veturia Triteanu, d. A. Cristea și d. A. Medrea.

3. Arie din opera „Don Carlo”, de G. Verdi, cu solo de sopran, cântat de dna Veturia Triteanu, acomp. la pian prin d-soara Cornelia Man.

4. „Peste Deal”, cor mixt de I. Vidu. Solo de sopran cântat de d-soara Marița Vasileca.

5. Piesă din „Chopin”, executată la pian de d-soara Cella Delavrancea.

6. „Hora Dobrogeană” cor mixt de N. Popovici, cu acomp. de orchestră.

7. Duet din „Șezătoarea”, de Dr. T. Brediceanu, cântat de d-soara Marița Vasileca și d. A. Medrea, acomp. la pian prin d-soara Geni Branga.

8. Doine de Dr. T. Brediceanu, cântate de dna Veturia Triteanu, acomp. la pian prin d-soara Cornelia Man.

9. „Mama lui Ștefan cel mare”, cor. mixt cu soli și acomp. de orchestră de G. Dima. Soliști: dna Veturia Triteanu și d. Aurel Medrea.

Notă. Trenurile la Orăștie sosesc dinspre Arad a. m. la orele 6.30, 11.53, d. a. la 4.24, 5.15, 9.56, și 10.54; dinspre Teiuș a. m. la 4.20, 5.33, 10.33 și 11.51; d. a. la 3.39, 9.55. La fiecare tren vor fi trăsurii și aranjieri, purtând bandă albă. Comitetul central sosește Sâmbătă d. a. la ora 3 jum. și i se va face primire oficială. Biroul serbărilor și al presei e în Casina română. Pentru serbări nu se pregătește program special, ci numărul festiv al revistei „Cosânzeana” va cuprinde întreg programul.

Afluența e mare, deci on. oaspeți sunt rugați să se aștepte după cât e posibil cu ce tren sosese și câte persoane.

Situația în Balcani.

— Turcia nu va ceda. —

Arad, 9 Septembrie.

Ieri, după conferința delegaților pentru pace, delegații bulgari au declarat ziariștilor că au impresia că Turcii sunt conduși de cele mai bune intențiuni. Biroul de presă a interzis presei din Constantinopol să publice alte știri decât cele oficiale despre conferința turco-bulgară. Același birou a interzis presei să mai comenteze chestia păcii, deoarece în zilele din urmă zărele turcești publicau articole de polemică ținute într'un ton vehement contra Bulgarilor.

Turcia nu va ceda.

Londra. — Corespondentul ziarului „Daily Telegraph” a avut o convorbire cu Enver-bey, care i-a spus că e convins că Poarta nu va ceda nici un picior de pământ din teritoriul recucerit de către armata turcă. Dacă s'ar întâmpla totuși acest lucru, atunci armata va fi aceea care-și va spune cuvântul.

Armata turcească numără 300 mii de oameni și are încredere în conducători „a adăugat Enver-bey.

Lupte între Albanezi și Sârbi.

Belgrad. — Bandele albaneze cari pradă localitățile dela granița albano-sârbă au fost respinse de către trupele sârbești până la frontiera stabilită în conferința dela Londra. Albanezii au ucis pe un anume funcționar sârb Coliović, care nu luase parte la serbarea Bairamului.

Desarmarea Albanezilor de pe teritoriul muntenegrean e iminentă, dar bandele au o atitudine suspectă și continuu dau atacuri.

Presă sârbească cere guvernului introducerea unor măsuri energice și trimiterea unor numeroase trupe de jandarmerie pentru reprimirea acestei mișcări a bandelor albaneze.

Salonic. — Populația e cuprinsă de mare panică, având mare teamă de un eventual atac al Turcilor. Demobilizarea a fost sistată. Garnizoanele din Serres și Drama au fost întărite. Numeroase trupe bulgare sunt transportate la frontiera turcească. Trupele bulgare au atacat câteva localități în ținutul Doiranului și le-au pradat. Spre sud dela Djakovitza bandele albaneze începuseră să devasteze localitățile, dar au fost nimicite de către trupele sârbești.

Primejdia unui războiu chino-japonez.

Japonia mobilizează. — Apropierea austro-rusească. — Rusia desiluzionată de atitudinea României?

Arad, 9 Septembrie.

În timpul din urmă evenimentele sângeroase din China au agravat foarte mult relațiile dintre China și Japonia. Cu prilejul recuceririi orașului Nanking de către trupele republicii numeroși supuși japonezi au fost uciși. Guvernul japonez, care aștepta numai momentul pentru a interveni în chestiile revoluționare ale Chinei, îndemnat ba chiar împins de către dispoziția războinică a populației pretinde satisfacție și caută să facă legături cu revoluționarii chinezi.

Știri din Londra afirmă că micado-ul ar fi semnat deja decretul de mobilizare al armatei. Situația devine tot mai amenințătoare, dacă cumva guvernul chinez nu va da grabnică satisfacție Japoniei.

Japonia trimite armată în China.

Londra. — Cercurile diplomatice de aici primesc știri din Tokio cari afirmă, că micado-ul a semnat un ordin de mobilizare pentru întreaga flota și pentru chemarea sub drapel a două contingente de rezervă a armatei teritoriale. E credința generală, că Japonia vrea să intervină în luptele revoluționare din China și că vrea să trimească trupe aci pentru restabilirea ordinii.

E temere, că aceste complicații vor da puterilor prilej de intervenție.

Apropierea austro-rusească.

Bruxelles. — Ziarul „L'Indépendance Belge” publică o corespondență din Viena care anunță că se va întâmpla o apropiere austro-rusă. Atât țarul cât și împăratul sunt pacifici și bucuroși că pericolul războiului dintre ei a dispărut și vor să-i împiedece reîntoarcerea.

Austria și Rusia sunt nemulțumite de rezultatele politice balcanice.

Din conferința de pace din București, Serbia a ieșit extraordinar de mărită și România cu mare autoritate. Austria nu vede aceasta cu ochi buni, întrucât are sub stăpânirea ei zece milioane de Români și Sârbi cari tind spre frații lor, fiind sprijiniți de faptul, că România și Serbia se gândesc și ele pentru viitor la unirea cu cei subjugați.

Rusia constată că, cu toate sacrificiile făcute nu și-a putut asigura supremația morală în Balcani. Cel de al doilea război balcanic a fost o durere pentru Rusia și o profundă jignire personală pentru țar. În consecință Rusia, preferă să se înțeleagă cu Austria, părăsind pe frații ei recalcitranti și oportuniști.

Rusia desiluzionată de atitudinea României?

Viena. — Într'o corespondență din Petersburg, ziarul „Deutsches Volksblatt” scrie că atitudinea României a indispus cercurile de acolo. Mulți au crezut că România va trece în mod hotărât de partea triplei-înțelegeri. Produce deziluzie faptul că România a rămas în tripla alianță și pe lângă asta a înlăturat Rusia din Balcani luând ea însăși rola conducător.

Când nu de mult s'a svonit, că România a încheiat o alianță cu Serbia, Grecia și Turcia împotriva Bulgariei, toți corespondenții de ziare s'au grăbit să telegrafieze acest svon ca un fapt implinit. Știrea era falsă. E caracteristic însă că aici a găsit crezământ și că dispoziția pesimistă, care domnește acum la Petersburg, a considerat aceasta ca o lovitură îndreptată împotriva Rusiei. Abia ici colo, găsești un politician rus, care mai crede încă în posibilitatea unei alianțe ruso-române și care ar fi dispus să sacrifice în schimb Bulgaria. Guvernul însă nu este partizanul acestei idei.

INFORMAȚIUNI

Arad, 9 Septembrie n. 1913

Mersul vremii. Institutul meteorologic anunță neînsemnată schimbare în temperatură, în părțile nordice și vestice ploi.

Prognostic telegrafic: În părțile nordice vreme moderată, la vest ploi.

Temperatura la amiază a fost de 19.4 C.

Încă câteva felicitări la sfîntirea școlii de fete. Din prilejul sfîntirii școlii de fete din Arad s'a mai primit și următoarea telegramă de felicitare.

Sibiul. — Spiritul mecenatului Stroescu să umbrească pururea școala care-i poartă numele.

Onisifor Ghibu.

D. avocat Pavel Rotariu, veteranul avocat din Timișoara a adresat P. S. Sale dlui episcop din Arad o scrisoare, în care scrie: „Vă rog a-mi permite ca întru manifestarea bucuriei mele naționale-române față de întâmplarea epocală să laud zelul și nenumăratele merite ale P. S. Voastre, care în prima linie a ostentat întru ajungerea scopului, după aceea să urez din adâncul inimii mele, ca iubirea de cultură și de neam și însuflețirea națională, cari au plămădit ideea și au realizat și cretat palatul însuș, să trăiască, crească și înflorească în inimile tuturor credincioșilor de legea noastră din dieceza Aradului și din țara întreagă.

Împăratul în Viena. După cum am anunțat dela, ieri după amiază împăratul Francisc Iosif a sosit la Viena în gara dela Penzing. De aici monarhul în trăsură deschisă a mers la Schönbrunn. O mare mulțime s'a adunat dinaintea palatului împărătesc, care a aclamat cu frenezie pe iubitul monarh. La poartă Majestatea Sa a

mai ieftin se pot procura dela

HOLTZER JÓZSEF

magazin de haine gata

Arad, str. Vörösmarty nr. 1.

Cu prilejul înscrierilor la școală

HAINA BUNE, MODERNE ȘI DURABILE

de neapărată trebuință pe seama băieților și copiilor (Ho 1360)

fost întâmpinat de cătră primarul Vienei d. *Weisskirchner*, care într-o caldă vorbire a exprimat bucuria populației pentru reîntoarcerea fericită a monarhului la sediul său. — Impăratul a mulțumit foarte mișcat.

M. S. regele României a semnat decretul prin care s'a aprobat deschiderea unui credit de 1.500.000 lei pe seama ministerului de agricultură și domenii, pentru cumpărarea de proprietăți rurale în regiunea de peste Dunăre dobândită prin tratatul din București.

Ministrul de interne al României la Viena. Din Viena ni se anunță: Ieri seară a sosit aici din Paris ministrul de interne al României, d. Take Ionescu. Ministrul român a fost așteptat în Viena, de dna Ionescu, soția lui, care a sosit aici cu automobilul din București de vre-o câteva zile.

Ziarele vieneze se ocupă foarte mult cu cazul din Deva, unde se știe că automobilul dnei Tache Ionescu a fost oprit în drum de jandarmi, pentru că avea stegulețe cu culorile roșu-albastru. Ba jandarmii au mers până acolo în îndrăzneala lor încât au declarat-o pe dna Ionescu de arestată, până când n'au constatat identitatea persoanei.

Întreaga presa vieneză desaproabă cu cuvinte aspre această purtare aziatică a împănatilor din Ungaria.

Regele Greciei în Paris. Regele Constantin al Greciei în 21 c. va sosi incognito la Paris, unde va cerceta pe presidentul *Poincaré*.

Tragedia patriarhului Lucian Bogdanovici. Vălul, ce a acoperit până aci tragedia patriarhului sârbesc de Carloveț, a dispărut. S'a constatat cu deplină veritate, că nefericitul patriarh înnebunit s'a sinucis. D. Dr. Vasilevici a aflat pardesul, pălăria și umbrela sinucigașului. Se constată acum, că prelatul sârbesc două zile și două nopți a rătăcit prin vânt și ploaie torențiale prin munții și pădurile din preajma Gastenului. A treia zi nefericitul s'a aruncat în abisul de 30 metri, unde urlau undele spumegânde ale râului Ache. Guvernul ungar a trimis la Carloveț pe consilierul ministerial **Paul Ioanovici**, ca să sequestreze averea patriarhului și să iei dispozițiunile prescrie prin regulamentele în vigoare pentru asemenea cazuri. Averea aceasta o administrează de prezent directorul bunurilor Stancovici. Averea aceasta se urcă la mai multe milioane. Insuș consilierul ministerial Ioanovici a declarat, că venitul anual al patriarhului sârbesc de Carloveț se urcă la suma de 1 milion 200.000 coroane.

Cadavrul patriarhului Bogdanovici încă nu s'a putut afla și cunoscătorii împrejurărilor locale susțin, că verosimil nici nu se va afla vreodată.

Atentat în contra consilierului ministerial Ioanovici. Am anunțat, că guvernul a trimis la Carloveț pe consilierul ministerial Paul Ioanovici, ca să sequestreze averea patriarhului. Un bun cunoscut al acestuia i-a scris acum o scrisoare express, în care îl vestește, că în contra vieții lui se pregătește atentat. Scrisoarea aceasta desvălește toate amănuntele atentatului plănuț și astfel d. Ioanovici n'a putut să descopere această avertizare, ci a făcut arătare la șeful poliției Dr. *Pavlényi*, care a dispus cele mai severe măsuri de precauțiune. Jandarmeria a introdus o investigație foarte întinsă.

Starea sanitară a baronului Skerlec. În zilele din urmă starea sanitară a baronului Skerlec s'a îndreptat așa, că azi dânsul a putut părăsi spitalul și s'a putut transporta în locuința sa din palatul banilor.

Reîntoarcerea acasă a misiunii albaneze. Ieri seară misiunea albaneză sub conducerea ministrului de Justiție *Poga* s'a reîntors din călătoria sa la Roma și Viena. Membrii misiunii se exprimă cu multă recunoștință asupra primirei, de care pretutindeni au avut parte și nutresc mari nădejdi în privința rezultatului călătoriei lor.

Comuna Srediștea mică (lângă Vârșet) ai cărei poporeni afară de 2—3 familii sunt zileri, au hotărât în comitetul parohial, să plătească salariul învățătoresc, pentru a-și scăpa școala.

Acești bravi poporeni cu ajutorul fondului Stroscu al Astei, au înființat și o bancă populară.

Iată un gest demn și hotărât, venit din partea unor simpli țărani!

Logodnă. D. Dr. Antoniu Bogdan, avocat în Timișoara și dsoara Elena Stanciu din Bistrița — logodiți. Sincere felicitări.

Peste comuna Costei a venit în ziua de 20 August, o ploaie torențială amestecată cu grindină, cum nu s'a mai pomenit prin părțile acelea. Apa a intrat în case și multe au fost dărâmate. Mulți oameni cari erau la câmp, fiindu-le frică să se întoarcă în sat au rămas peste noapte acolo.

Contesa Tarnovska în închisoare. E de neînțeles cum s'a putut răspândi șovonul că celebra contesă Maria Tarnovska a fost asasinată în trenul ce se ducea dela Kiew la Petersburg. Toate ziarele din Italia au reprodus această știre senzațională lansată de o agenție rusă. Se zice că această știre a pătruns și în închisoarea unde Tarnovska își face în tăcere osânda.

Când i-a fost comunicată știrea, ea a zis foarte liniștită:

— Își mai aduc aminte că sunt și eu în lume? Se vede că cei dela ziare au mult timp de pierdut.

Fără nici o plângere, fără regrete, ea își continuă lucrul manual la care este supusă. De sigur că numai din mândrie a rostit contesa Tarnovska aceste cuvinte, căci caracteristica acestei femei ciudate e un sentiment de extremă mândrie, de vanitate și orgoliu fără margini.

Cei cari au asistat la toate desbaterile procesului ei și i-au putut vedea ochii printre gratiile între cari se afla, n'au putut o clipă ceti în acei ochi o rază de umilință sau de părere de rău. Această femeie a cărei viață a fost poate un iad pe pământ, păstrează în toate împrejurările prin cari a trecut o mândrie ce uimește și fascinează pe cei slabi și necunoscători ai sufletului omnesc. Astfel se explică cum a putut influența pe amantii ei, făcând din ei victime supuse și ascultătoare.

Romanul acestei femei ciudate a fost scris de una dintre poetele cele mai simpatizate, în Italia, dna Aimée Vivanti. Tot ce scrie această literată e viu și colorat, plin de lumini și vioiciune.

Ultima ei carte „Crucea” în care e poetizată viața contesei Tarnovska, a avut în Italia un succes considerabil și bine meritat. Dna Vivanti care s'a putut furișă, în închisoarea Trani, vorbind mult cu arestanta, a aflat dela ea toate amănuntele vieții sale aventuroase a cărui sfârșit până acum a fost, condamnarea din Venetia. Cu acele amănunte a compus cel mai frumos roman de dragoste ce există în limba italiană.

Tarnovska n'a iubit ei a îngăduit ca să fie iubită, ceace e o deosebire. Deși frumoasă, această femeie n'a avut vanitatea gătelilor scumpe. Mulți dintre cei cari au cunoscut-o își aduc aminte de o scenă interesantă.

Tarnovska se afla pe Coasta de Azur, într'un mare hotel, în lumea cea mai elegantă. Avea admiratori și admiratoare, se știa că avea bijuteriile cele mai scumpe și frumoase, dar nu le purta. După multă insistență, ea făgădui că le va pune într'o seară, la un bal. Dar ce minune! Ea apăru în rochie simplă albă, fără nici o bijuterie. În urma ei veni camerista încărcată de coliere, brățări și tot felul de bijuterii.

— Eu nu le port fiindcă m'ar urîți, dar camerista mi-a venit în ajutor zise ea, ca să vă satisfac curiozitatea.

Femeile i-au devenit dușmance, după lecția asta, bărbații au devenit și mai supuși în fata ei. A fost unul dintre triumfurile „Circeei”.

Aceeaș mândrie o caracterizează și în închisoare pe Tarnovska. Acelaș farmec seducător împrăștie în jurul ei această femeie ciudată. Dar la ce îi mai folosește acum puterea ei de seducțiune? Știe foarte bine că peste puțină, căci ce pot face gardienii și directorul închisoarei.

Numai un om în Italia dispune de puterea grației, acela e d. Piolitti, dar pentru a-l seduce, contesa va trebui să-și facă întâi pedeapsa în tăcere și cu resemnare. Va mai face deci și cei trei ani ai osândei, apoi va reapare în lume „Circee” având și prestigiul de martiră. Și se poate

să mai auzim că s'a măritat cu vr'un lord englez... Cine știe!...

Jurnalul polar al căpitanului Scott. Partea a treia, cea mai îngrozitoare a jurnalului polar al căpitanului Scott a apărut de curând în „Strand Magazine”. Această parte a jurnalului cuprinde momentele însemnate ale expediției polare începând cu Noemvrie și sfârșind cu începutul lui Ianuarie.

Cel mai greu timp începe... Lupta cu natura e din ce în ce mai violentă... Înaintarea e grozav de grea. Mobile de zăpadă se răboesc prin văzduhul aspru al nordului și-i isbese pe călători, oprindu-i în drum.

Zăpada amestecată cu nisip îi sbiește teribil. Fața și ochii le sângera. De abia mai pot înainta. Merg greu... din ce în ce mai greu... Scott cu energie de fier înaintează spre pol. Își îmbărbătează tovarășii și cu minuțiozitate chinuătoare își scrie jurnalul de drum, care dă portretul nimerit al calităților lui de om și de învâțat.

În 10 Noemvrie începe prima din „cele patru poavești îngrozitoare”. Vântul ridică baricade de gheață și zăpadă și cu furie turbată îi oprește în mers. În 14 Noemvrie se arată binefăcător soarele. Până atunci Scott a făcut un drum de 129 mile geografice. În 15 Noemvrie termometrul arată cea mai scăzută temperatură. O zi fac popas.

În 4 Decemvrie Scott înseamnă în carnetul său: „Noi avem sentimentul îngrozitor că ne aflăm aici într'un timp într'adevăr rău”.

Crăciunul îl petrec hrânindu-se mai bine ca de obicei, se simt mulțumiți și în noaptea aceea dorm bine, simt bineșor căldura. În ziua următoare locotenentul Evans, după o rezistență eroică moare. Scott își vede și el moartea apropiindu-se.

Așa muriră eroii! Eroism dureros, sfâșietor, cheltuit în cultul unei energii supraumane!

O ligă aeriană. Comitetul de aviațiune militară din Berlin, a împrăștiat următoarele afișe încadrate cu roșu, negru și galben și purtând marea Vultur al Prusiei.

„Părinți și instituții germani, înscriți pe copiii voștri în „Liga aeriană” de apărare națională pe care o vom constitui. Limita de vârstă este fixată la doisprezece ani. Până la vârsta de șaptesprezece ani, copiii voștri, deveniți elevii noștri, vor primi pe câmpul de aviațiune o instrucțiune rațională, care îi va pune în curent cu lucrurile privitoare la aer.”

Un oarecare timp am fost stăpâni aerului grație minunatelor noastre dirijabile. De odată, aviațiunea s'a iscat. Progresele enorme realizate în acest nou domeniu, sunt așa încât astăzi am rămas la aeroplan.

Trebue prin lupta aprigă să reluăm locul întâi. El ni se cuvine nouă.”

Tinerii ligiști vor purta caschetă, tunică, spadă, pantaloni și ghete de aviatori, întocmai după modelul adoptat astăzi în armata activă.

O scrisoare alui Pantelimon. Ni se anunță din București: Pantelimon înainte de a evada a lăsat în celula sa o scrisoare concepută în urtorii termeni:

„Rămâneți sănătoși. Am fost în mână bună și n'ați vrut să mă liberați ci să mă mâncați fripti. Boerii din Botoșani m'au eliberat și voi mă țineți aci. Acum purtați-mi nădragii și scoateți-vă ochii după mine”.

Iov a lăsat câteva rânduri scrise cu cretă pe ușă. Spune că pleacă din cauză că este bolnav.

Tramvai electric între Valona și Platana. Se anunță din Valona (Albania) că guvernul provizor a decis de a construi o linie de tramvai electric între Valona și Platana în lungime de 6 km., pentru care are deja cererile de concesiune dela mai multe case italiene și austriece.

Primejdia unui nou program în Rusia. Societatea din Kiew a Rușilor veritabili a ținut ieri o sedință, în care s'a hotărât, ca din prilejul procesului Belli să provoace tulburări și atacuri în contra Evreilor. Se răspândește o broșură revoltătoare despre omoruri rituale, în care Rușii sunt provocați să pregătească Evreilor o „vecernie siciliană”.

„Extrablatt” anunță că la Florisdorf s'a pescuit din Dunăre cadavrul unui medic din București, anume Dr. Dumitru Mitescu, în vârstă de 41 de ani.

7 comitate contaminate de holera. Neglijența caracteristică a organelor noastre administrative s'a răsunat urt. Nu mai puțin decât în 7 comitate își culege deia victimele oaspele din Asia: în Caraș-Severin, Bereg, Ugocia, Bacibodrog, Baranya, Hajdu și Zemplén. Holera a fost adusă deoparte din Galiția, iar de altă parte au răspândit-o pe întreg teritoriul Ungariei rezerviștii, cari s'au întors pe la vetrele lor, din Bosnia și Herțegovina. În comitatul Bereg cazurile de holera sunt atât de numeroase încât au fost ordonate mai multe companii de soldați și la 150 jandarmi pentru izolarea comunelor contaminate. Primul caz de holera s'a ivit în acest comitat în comuna dela graniță Kisszolya, unde a adus-o apa pârâului Vicsa din Galiția. Acest pârâu se varsă în Latorca și astfel toate comunele pe unde trece acest riulet au fost contaminate. Multe cazuri din comunele aceste au fost retăcute de populațiune, astfel că întreg numărul victimelor nu se poate cunoaște. Oficial au fost anunțate până acum din 7 comitate 10 îmbolnăviri.

În comitatul Bacibodrog holera și-a cules un număr mai mare de victime, în com. Szttamás de unde s'au anunțat 11 cazuri din cari 4 au fost letale. În Petrőcze au fost 4 cazuri letale. În acest comitat — după constatările oficiale — holera a fost adusă de rezerviștii întorși din Bosnia.

În comitatul Caraș-Severin până acum e contaminată de holera numai comuna Neramogyoros unde rezerviștii Ion Nestor îndată după sosirea lui din Mostar s'a îmbolnăvit și în timp de 24 de ore a murit. În 3 Septembrie s'a îmbolnăvit mama rezerviștii, și după un chin de o zi și jumătate a murit. Au urmat apoi pe rând alte îmbolnăviri și până acum au fost anunțate 6 cazuri letale. Subprefectul comitatului a luat măsurile necesare pentru izolarea comunei.

Medicul comitatens din comitatul Hajdu a constatat că riul Tisza e contaminat de holera și astfel s'a dat în acest comitat ordin strict ca locuitorii să nu întrebunțeze nici decum apa din acest râu. Dar și în acest comitat holera pare a fi adusă din Dalmația.

În zilele trecute a obvenit o îmbolnăvire cu simptome de holera și în Brașov, cazul acesta însă s'a constatat că nu e holera.

Distribuire de bunuri la țărani din România. Din moșiile statului. D. ministru de domenii a făcut unui redactor al „Minervei” următoarele declarațiuni:

„În chiar toamna aceasta — a afirmat d. ministru al domeniilor — voi împărți la săteni un număr de 100.000 pogoane din moșiile statului și în doi ani de zile am convingerea că se vor putea împărți și restul de 250.000 pogoane din aceste moșii, precum și cele 700.000 pogoane ale bunurilor de mână moartă. Din această întinsă proprietate vor putea beneficia un număr însemnat de săteni, cari vor deveni astfel mai mult legați de pământul țării lor.

Din partea noastră — a spus d. ministru al domeniilor — este azi o mare datorie să înfăptuim o asemenea operă socială față de săteni, cari au dat dovadă cu prilejul mobilizării, de acel cald și înălțător patriotism, căruiu îi datorim azi — în cea mai bună parte — succesul înregistrat de țară.”

Pentru ca însă să nu se mai întâmple, ceea ce s'a petrecut până acum cu legile de improprietare și anume ca ele să rămâie literă moartă în cartoane, d. ministru C. Arion e hotărât să ia o serie de dispozițiuni cari să asigure aplicarea până ce toate proprietățile statului și bunurile de mână moartă vor fi împărțite la săteni.

Dsa va numi zilele acestea comisii cari să studieze modul de împărțire a moșiilor și cari să procedeze la o imediată distribuire în așa fel ca în toamnă să se împartă la săteni 100.000 pogoane.

Microbiile băilor publice. Bolnavii, convalescenții, adevărații „purători de microbi” se duc la bazinele publice în apa cărora lasă numeroase micro-organisme; acestea nu întârziează să se răspândească și, prin forța lucrurilor, pătrund în cantitate mai mult sau mai puțin considerabilă în gura sau nasul celor ce se scaldă. „Royal Sanitary Institute” din Londra a studiat posibilitatea contagiunilor ce pot rezulta.

O comisiune a numărat 342.000 bacterii de centimetru cub în apa unui bazin de 450 metri cubi unde făcuse bae într'o zi 380 inși, pe când la sosirea ei în bazin apa conținea numai 460 bacterii de centimetru cub; printre cei 342.000 microbi, comisia a găsit multă fără importanță, dar a dat și peste bacilii dizenteriei, febrei tifoidice și tuberculozei.

„Royal Sanitary Institute” denunță pericolul băilor publice a căror apă nu e curgătoare sau nu e supusă fără încetare la o purificare chimică suficientă; din acest punct de vedere declară eficace tratamentul adoptat la Belfast consistând în hipoclorit de magneziu, într'o doză calculată așa ca să pue în libertate o parte de clor la 1.500.000 părți de apă.

Spicuri din lumea aviatorilor. Nenunmăratele exemple de bravură și de aptitudine pe cari le-au dat în ultimul timp aviatorii francezi, nu au rămas fără efecte bune. Concurând la premiul marelui ziar londonez „Daily Mail”, aviatorul Mowker, pe un biplan de proveniență engleză, a făcut pe coastele Angliei și Irlandei, un tur, care cu toate că a fost întrerupt de un accident, a fost totuși foarte remarcabil. Asemenea aviatorul german Stössler, a stabilit primul record german de distanță și durată, parcurgând 1200 km. Aviatorii francezi, nu pot fi neliniștiți nici geloși de asemenea victorii, căci ei au avut din cele mai frumoase și diferite succese, traversând Europa într'o singură zi, sau executând sboruri pe adevărate furtuni. Recordul lui Stössler, trebuie semnalat. Acesta, a câștigat o rentă mensuală de 2000 mărci pentru sbor de cea mai lungă durată și o altă rentă de 4000 mărci, pentru recordul de distanță și atât timp cât recordurile sale nu vor fi bătute, el va încasa regulat rentele respective.

Iată o bună recompensă și care nu exclude recepțiunile oficiale nici decorațiunile. Din acest punct Francezii cred că trebuie să imite pe Germani. Atunci când aviatorii francezi îndeplinesc acte cu mult mai de valoare, nu caută decât onoarea. Gândindu-se însă că li se vor da și recompense materiale, de sigur că nu vor fi de loc descurajați.

Un copil de... campanie. Ziarul „Adevărul” din București primește următoarea scrisoare interesantă din Iași, dela d. locot. Virgiliu Drăghiceanu:

„Plecând în campanie, dela București, a venit după regiment un copil blond numit Alexandru Băjescu, în etate de 11 ani, care spunând că tatăl său a fost mobilizat, el ne mai având rost pe lume, merge cu regimentul la războiu, după tatăl său. Gestul acesta a captivat ofițerii și toată campania l'au avut sub îngrijirea lor. Regimentul fiind acum demobilizat, am luat acest copil sub îngrijirea mea. Rog publicați faptul acesta, căci poate familia îl caută. Tatăl său ar fi funcționar la poliția Bucureștilor. La scrisorile ce i s'au făcut n'a răspuns. A domiciliat înaintea campaniei în str. Cantemir nr. 33”.

Crucișătorul „Hamidie” a sosit Duminecă 7 Sept., n. la Constantinopol și a staționat în baia dela Moda, unde a avut loc marele regate. Liga navală a organizat cu această ocaziune o mare manifestațiune de simpatie.

x Dnii advocați, comercianți și băncile înainte de a-și procura mașini de scris sau mobile pentru birouri, să ceară prospecte dela prăvălia *Maitinsky Pál és Tsa* din Timișoara pentru aranjarea birourilor, unde se vând cele mai excelente mașini de scris și cele mai moderne

mobile pentru birouri pe lângă condițiuni favorabile de platire. La dorință un impiegat al firmei merge la fața locului aducând cu sine o mașină de scris de probă.

Cronica socială.

Convocare. Primiți următoarele: On. membri ai desp. IV Murăș-Uioara al Asociațiunii pentru literatura română și cultura poporului român, precum și toți aceia cari se însuflețesc pentru înaintarea poporului nostru, prin aceasta sunt invitați la adunarea generală ordinară a acestui despărțământ, ce se va ținea în școala gr.-cat. din Uioara de sus la 11 Septembrie st. n. ora 3 după amiază. — **Emil Pop**, dir. desp.

Invitare. Tinerimea română din Șiria, cu prilejul adunării generale a „Reuniunii învățătorilor dela școalele populare confesionale ort. române din propopiatele aradane I—VII”, Duminecă la 1(14) Septembrie 1913 în sala de dans a comunei bisericesti ort. române din Șiria aranjează reprezentațiune teatrală urmată de dans. Prețul de intrare: locul I 2 cor., locul II 1.50 cor., loc de stat 1 cor. Începutul la 8 ore seara. Venitul curat e destinat „Reuniunii învățătorilor”. Oaspeții vor fi întâmpinați la gara trenului electric din piața principală, Sâmbătă în 30 August (13 Septembrie) după amiază la 6 ore, apoi învețariți. — Seara la 8 ore convenire socială la hotelul „Mátyás Király”. Anunțările pentru cvartir și banchet sunt a se adresa inv. director Alexiu Doboș în Șiria (Világos) necondiționat cu 4 zile înainte de adunare, indicându-se numărul persoanelor și în special dacă între participanți sunt și dame, căci numai astfel se vor putea evita eventualele dificultăți.

ECONOMIE.

Bursa de cereale din Budapesta.

— După 50 klgr. —

	— 9 Sept.
Grâu pe Oct.	cor. 11.03
Grâu pe Aprilie 1914	cor. 11.60
Secară pe Oct.	cor. 8.13
Porumb pe Sept.	cor. 8.31
Porumb pe Maiu 1914	cor. 7.38
Ovăș pe Oct.	cor. 7.54

Bibliografie.

Recenziune.

„Elemente de igienă referitoare la bio-fiziologia anatomică” de Dr. Vasile Hâncu, medic arhidiecezan, Blaj, tipografia seminarului teologic gr.-cat., — este titlul unei broșuri de 119 pagini tratare și XVI pag. rezumatul fiziologiei anatomice cu aplicație la igienă” apărute acum la începutul anului școlar.

Lucrările de felul acesta unii autori le întitulează cu termeni de **Somatologie, Elemente de anatomie** și alte asemenea, autorul Dr. Hâncu însă preferă numirea de „elemente de igienă” prin faptul, că anatomia este comună plantelor și animalelor, pe când igiena se referă la om și studiul d-sale pe acesta-l are în vedere.

Pe vre-o 8 pagini dela început autorul face o introducere magistrală istorico-genetică în elementele de igienă. În p. I arată începutul și dezvoltarea igienei în evul vechiu la Greci și la Romani; în p. II expune starea ei de decadentă în evul mediu, apoi renașterea și înflorirea igienei în timpul modern evocând celebritățile, cari s'au nemurit ridicând igiena la stare de înflorire, — în legătură arată binefacerile reale practice ale acestei științe; în p. III raporturile igienei cu fiziologia, cu anatomia, cu fundamentele ale igienei, — cu patologia, imediat înrudită, apoi cu rudele ei mai depărtate: fizica, zoologia, botanica ș c. l.

Pe pag. 9 începe tratatul „noțiuni de biofiziologie anatomică cu privire la igienă” și continuă pe 110 pag. garmond, 16", ilustrând textul cu figuri explicative de toată claritatea aproape la fiecare pagină, așa încât

Ka 12.

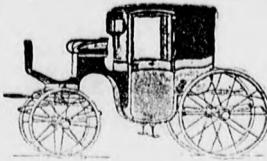
Telefon Nr. 467.

Kardos Gyula,

cea mai mare fabrică de trăsuri sudungară.

Temesvár-Gyárvaros,

Háromkirály-ut 14. sz. (Casa proprie).

Mare magazin de trăsuri noi și folosite.

Pregătesc lucruri de fierar, rotar, șelar, de lustrat și orice reparări de bransa aceasta, cu prețurile cele mai moderate — Prețurent gratis și franco. — *Cară funebre*, feiurite căruțe »landaner« cu prețuri moderate.

priceperea lucrurilor, în sine grele, se facilitează hotărât prin intuițiune. Sunt vre-o 150 de figuri, desene originale foarte bine reușite ca tehnică și explicate la margini cu indicațiuni precise, cari spun în termeni științifici numele organelor și a părților lor constitutive. În felul acesta tratarea este cât se poate de metodică și cartea corespunde destinațiunii de manual de școală, în prima linie. Și fiindcă „repetitio est mater studiorum”, autorul face rezumatul fiziologiei anatomice cu aplicație la igienă: sistematizează și grupează la un loc cunoștințele expunându-le, ca într-un tablou sinoptic în XII capitole.

Tabla de materii este făcută în formă de dicționar alfabetic, ca mai ușor să poată afla cititorul ceea ce dorește.

Limbajul tratatului este cu totul modern. Mult vor profita elevii și din punctul de vedere al limbii literare învățând din acest manual scris în bună limbă românească, în stil fluent, clar și precis. De fapt, d. Dr. Hâncu are o doctiune elegantă în vorbire și în scris. Are darul foarte rar, de a expune limpede până la evidentă lucrurile în sine grele, atrage și farmecă prin eleganța limbajului, cum s'a dovedit și ca conferențiar în „Academia poporană dela Blaj” în iarna trecută.

Necesitatea unui astfel de manual era arzătoare, mai ales în institutele noastre de învățământ, unde încă de prin anii 1870 s'au predat, ce e drept, noțiuni de biologie sub numirile: Somatologie, la elevii școlii normale (preparandiale), Medicină pastorală, la elevii din seminarul teologic. Zelul profesorilor de pe vremuri însă din lipsa de manuale n'a putut fi încoronat de succesul dorit. Aceasta scădere s'a înlăturat prin diligența neasămănată a medicului profesor Dr. H. dela care sperăm și așteptăm cu sete un întreg curs de igienă.

Fundamentul filozofiei lui Socrate, acel precept: „Gnôti se autôn” (cunoaște-te pe tine însuși) încă Aristotel, discipolul lui Plato, și învățătorul lui Alexandru M. l'a înțeles așa, că omul trebuie să-și cunoască organismul său și natura, ce-l înconjoară și s'a făcut părintele istoriei naturale. În timpii moderni necesitatea științei biologice a reclamat-o mai energic pedagogul Spenser. Lumea l'a înțeles. Astăzi vedem cu bucurie, că în toate școlile noastre, elevilor de ambe sexe, li se propune această știință cu ramurile ei. Avem știre, că la Blaj în anul școlar trecut elevii având cu coala manualul dlui Hâncu au dat examen strălucit din această disciplină salutară. Bărbați de școală au constatat atunci cu multă satisfacție, că prin chemarea dlui Dr. Hâncu la postul de medic arhidiecezan și profesor de igienă la institutele din mica noastră Atenă s'a câștigat o lumină. Postul elev al școlilor din Blaj își aduce cu multă pricepere și cu zel neobosit tributul de recunoștință acestor binecuvântate institute. Cunoscut în lumea literară prin 24 lucrări originale, tot rezultate ale cercetărilor de specialitate mai ales în laboratoarele de chimie, pe cum și din alte publicațiuni geniale prin revistele de specialitate românești, germane și franceze, savantul autor ne dă temeinice speranțe, că d-sa cu vastele-i cunoștințe medicale este chemat a umplea o mare lacună în învățământul nostru prin edarea operelor necesare ca manuale de școală.

Un lucru am dori să nu-i scape din vedere dlui autor: terminologia științifică greco-latină este foarte grea și de aceea ar fi de dorit, ca spre facilitarea înțelegerii materiei pe cât se poate să se apropie stilul de limba elevilor, înțeleg: să se evite termenii latinești și mai ales franțuzești (ca, bună oară interjecția *or=acum*); asemenea să se evite și greșelile de tipar, neadmisibile în manualul de școală.

Dorim mare desfacere cărții recenzate, ca la proxima nouă ediție să se înlăture și aceste mici scăderi, ce ne-am permis a le indica.

A apărut:

Buletinul Societății numismatice române. Publicație semestrală sub îngrijirea dlui **Constantin Moisil** prof. secundar, numismat-ajutor al Academiei Române. (Cu o tabelă și opt figuri în text.) București. Tipografia Curții regale F. Göbl Fii. Strada regală Nr. 19.

Dr. med. V. Hâncu: Elemente de igienă referitoare la Biofiziologia anatomică.

Blaj, 1912. Tipografia seminarului teologic greco-catolic.

Poșta Administrației

Laurențiu Curea, Deva. Am primit 7 cor. în abonament până la 31 Octomvrie a. c.

Redactor responsabil: **Constantin Savu.**

Prăvălie românească!

O prăvălie mixtă, cu drept de trafic, licență de beuturi, mărci postale etc., poziție foarte bună, una din cele mai cunoscute prăvălii române, aflătoare la piața mare în centrul Vârșetului unde circulația e cea mai mare, din cauza unei nefericiri e de predat și de e posibil români reflectanți vor fi preferiți. — A se adresa lui

Vasilie Subota, Versecz.

Sn 1379

Intr'o casă cultă românească se primesc

2—3 băieți,

cari ar urma cursurile în școlile românești din Brașov. Adresa la adm. »Românul«.

Bu 1389

„ARIEȘANA”

Institut de credit și economii societate pe acții în TURDA.

A V I Z:

Domnii acționari proprietari ai certificatelor interimali N-rii **5, 58, 59, 103, 105, 132, 133, 150, 156, 177, 181, 197—8, 209, 211, 221, 229, 230, 231, 232, 234,** sunt recercați se-și arbite întreg restul, pentru că la din contra după 30 zile dela aceasta publicare vom purcede conform § 11 din statutele societății.

(A 1376)

Direcțiunea.

Inginer diplomat

cu studiile terminate la polytechnicul din Viena și nostrificate la polytechnicul din Pesta, în etate de 39 ani, necăsătorit, român, în perfecta posesiune și a limbei germane și maghare, cu praxă exemplară de 15 ani pe toate terenurile geodăsiei (măsurări de pământ, parcelări, comasări, nivellementuri etc.) și a întregii cariere de inginer (edificări de case, vile, biserici, școli, fabrici, gări, edificii industriale și economice moderne, clădiri de șo-ale, trenuri, poduri, canaluri, clădiri în apă, construcții de lemn, fer și beton etc.), expert în estimări și în serviciul comunal tehnic și administrativ, **dorește a se refutoarce din străinătate în patrie** în serviciu public, comunal, ori în întreprindere privată. Eventuale mijlociri se honorează. Oferte sunt rugate la administrația „Românului” sub deviza „Reîntoarcere”. Ho 1352

Bătăturile,

la 997

scortoșenia pielei, urciorii de pe mâni și din față încetează în decurs de 1 zi dacă folosiți „CANNABIN”
1 sticlă 1 cor., francată
1 coroană 40 fil., 3 sticle franco 3 cor. De vânzare

la farmacia TÖRÖK, Budapesta, Király-u. 12 și la pregător: Dr. E. ELESCH, farmacie la „CORDANĂ” în Győr.

Anunț.

Rog pe vechiul meu cunoscut

dl Ioan Mureșan

să binevoiască a-mi comunica adresa, pentru a-i putea oferi un post.

Dr. Simion Zászlo
Borosjenő.

Za 1390—3

11248 Plen. 1913.

Publicațiune.

Conzistorul arhidiecezan, gr.-or. român din Sibiu, dă în întreprindere pe 6 eventual pe mai mulți ani

„Hotelul Orient”

din Sibiu, piața Hermann nr. 8, zidit cu tot confortul din nou cu 60 camere pentru pasageri, mobilat cu mobila cea mare, locuință pentru hotelier, pentru personalul de serviciu, și restaurant, toate provăzute cu încălzire centrală, garaje pentru automobile și alte apartamente necesare, ghețar etc. — cu începere din 1 Decembrie 1913, eventual 1 Ianuarie 1914.

Oferenții să-și înainteze ofertul la subscrisul Conzistor până la 15 Octomvrie 1913, arătând condițiunile sub cari vor să ia hotelul în întreprindere.

Oferte închise, sigilate și provăzute cu timbru de 1 cor. se pot face și separat numai pentru hotel, sau numai pentru restaurant.

Oferenții vor depune vadiu de 2000 cor. garanție, iar cele rămâne antreprenor va întregi vadiul la suma egală cu 1/2 arânda anuală, în hârtii de valoare acceptabile, ori libel de depunere, care va rămânea în casa conzistorului până la expirarea contractului, având antreprenorul dreptul la interese.

Ofertele se deschid la 3 zile după expirarea termenului și în acest timp se va decide asupra ofertelor întrate, respective se va alege arândatoarele.

Sibiu, din ședința plenară a conzistorului arhidiecezan, ținută la 22 August (4 Septembrie) 1913.

Co 1388—3

Conzistorul arhidiecezan
ort.-rom. a Transilvaniei.

KISS JÁNOS

fabricant de cuptoare și magazin de cuptoare de lut

Alba-Iulia (Gyulafehérvár)

Recomandă on. public din loc și jur magazinul lui bogat asortat cu *cuptoare de olane și maiolică, sigure de foc, în stil modern* și în diferite culori, cu aparat de fert în grabă, 25% economie în material de încălzit. — Pregătește, reparază și clădește *căminuri și vetre de fier*. Comandele din provincie se execută grabnic, punctual și cu prețuri convenabile, pe lângă garanția de 2 ani.

KI 122—60

Beutură excelentă și cu gust bun, care produce sânge. — Recomandată de medici contra boalei de anemie, lipsă de sânge, nervositate, reconvalescență.

Influințează producerea sângelui, întărind mușchii și nervii, dă apetit fără a avea ceva urmări neplăcute asupra stomacului sau la dinți. **Prețul unei sticle mari . . . Cor. 3-50**
 ” ” ” mici . . . ” 2-—

Se capătă în toate apotecele. — Depozitul principal la:
GUIDO FABRITIUS,
 Fa 1047 apotecar în Sibiu.

„UNIO”
 fabrică de ghete și pantofi
 Budapesta, VII., Dohány-utca 16-18 sz.

Execută: GHETE SANDALE

tofelul de ghete pentru copii și ciobote, ghete de casă pentru femei și bărbați. :: Prețuri gratis. In schimbul unei oferte acceptabile se acordă vânzare pe credit. U 1173

Kratochvill Agoston turnătorie de lucrări de artă și firme.
 BUDAPESTA, VII., Cserhát u. nr. 22.

Ka 143-30

Tabele de firmă vârsate din bronz și zinc pentru ofițeri, medici, avocați, ingineri, arhitecți, execută frumos și modern. Cea mai mare fabrică în branșa aceasta în Ungaria.

Cel mai mare și mai ieftin magazin de gramofone și plăci pentru gramofone în Ungaria.

Ceasornice, bijuterii, gramofone, plăci.

Chiar și pentru plățile în rate! Ceasornice „Strapa”, dela 5 cor. în sus, încl. litere 80 fl. cor. 1-20, cu pietri 2 cor. Lunar nou recepții de plăci. Mare magazin de articole pentru sport și lămpă electrice pentru buzunar! Pentru ceasornicele și gramofonele noi se dă garanție pe 10 ani, iar pentru reparații o garanție de 5 ani. Atelier de reparație pentru ceasornice, bijuterii, gramofone. Schimb de aur și argint sdrobot. **Tóth József,** tra și orologier artistic. Seghedin (Szeged) Dugon es-tér nr. 11. Numeroase scrisori de recunoștință. Prețuri gratis. Permanent noutăți de plăci românești. Atențiune! Caut cântăreți și cântărețe, coruri și țărufuri românești pentru recepții de plăci. To 1253

Rog să mi-se trimeată oferte!

Delczeg és Nagy
 PIETRAR

BISTRIȚA, (vis-à-vis) de cimitirul evanghelic.

Atrage atențiunea on public din loc și provincă asupra magazinului de pietre mormântale și atelierului de piatrărie.

Bogat asortiment de monumente mormântale de marmoră de Carrara, granit, sienit, porfir, labrador etc. — Execută tofelul de lucrări de piatrărie și sculptură în piatră, după orice desen. precum în monumente mormântale, s. Treime, cruci pe lângă drum și lucrări de piatră pentru clădiri, și stilul cel mai frumos și modern. Renovarea și auirea monumentelor vechi mormântale se execută prompt și ieftin. — Prospekte și deseneri la dorință trimet gratis și franco. — Renumita mea firma să n'o confundați cu alte firme similare. Na 1347

Mo 1222
 TELEFON: 11-75.

Mokos Sándor

VOPSEȘTE! CURĂȚEȘTE!

Primește spre vopsire și curățre chimică haine de femei, bărbați și copii. Pentru comoditatea on, public am deschis o prăvălie în Zöldfa-Passage nr. 93. — Spăl gulere și manșete în mod inexceptionabil.

Fabrica: strada Körös nrul 13. Localul colectiv: în Zöldfa-Passage nr. 93 și în str. Rákoczi 7.

— Prețuri fixe! —

Mokos Sándor
 Oradea-mare (Nagyvárad).

Prima fabrică pentru lipit și tălat cu autogen.

Körmendy Ferencz és Tsa

BUDAPESTA, IX. Üllői út 117 szám.

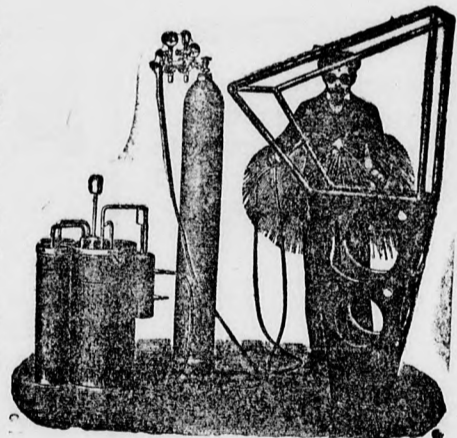
Telefon 20-59.)

Invenție ungurească, brevet propriu!

Pistolul cu pocnește! Pistolul nu se încălzește!

Specialități pentru aranjarea lipirei autogen.

Primește spre lipire orice obiecte de fier și metal, precum și cazane, apoi execută recitoare de apă, boilere și corpuri recitoare.

(Ko 199-120)

Prima fabrică de instrumente muzicale a lui

FRANZ FROHMAN

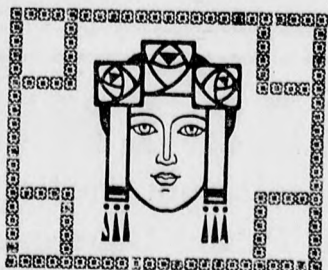
LUGOS, strada Bonnáz nr. 10.

Depozit bogat, și foarte bine sortat de violini artistice noi și vechi și pentru școală, citeră, clarinete și instrumente de suflat, harmonice și părți de instrumente etc., precum și armonizarea (incordarea) pianelor o execută excelent.

Gramofone, plăci, asortiment bogat. — Corzi (strune) din străinătate cu ton curat pe lângă garanță. — Reparații se execută conștiințios și artistic (F 1316)

FISCHER BÉLA,

fotograf,
 FĂGĂRAȘ — (FOGARAS),
 piața cetății.

Pregătește fotografiile cele mai moderne, mări de fotografii familiare, grupuri și tablouri după orice fotografie veche, cu prețurile cele mai ieftine. Execut cărți poștale cu fotografii, fotografii pe porțelan pe pietri monumentale, după orice fotografii. Fi 1045

— Comandele din provincie se execută prompt și conștiințios. —

DROGHERIE.

Țin în depozit și comand tot felul de medicamente, specialități igienice, cosmetice și instrumente medicale și optice din patrie și străinătate, după prețurile din Capitală.

Bandaje, pasamente și instrumente pentru veterinari, etc. etc, dulapuri de siguranță conform ordinului ministrului reg. ung. de interne.

Articlii pentru casă și economie etc., vinuri curative, cognacuri, rumuri engleze, tea etc. zahar curativ și totfelul de articlii de drogherie.

Gumă pentru îngrijirea copiilor, sticle pentru supt, *Soxleth, Nestlé, Kufcke, Theinhardt, Phosphatine.* — Instrumente auxiliare pentru moșit.

Săpunuri curative, minerale și cosmetice.

PARFUMURI.

PARFUMURI.

Royer et Gallet, Ch. Houbigat
L. T. Piver, Marque d'Orsay etc.

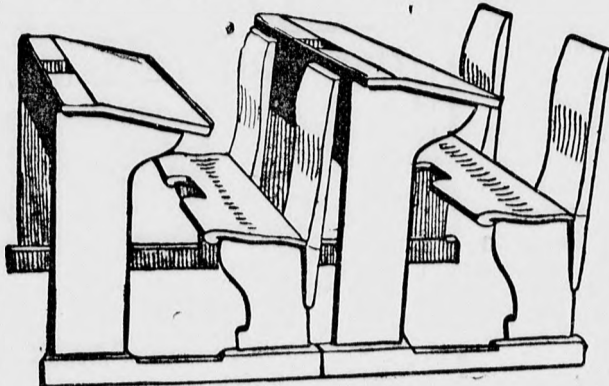
Gumă! Ape curative și minerale.

Rugând binevoitorul sprijin al on. public sunt cu deosebită stimă:

Drogheria „La împăratul Romanilor”

BISERICA-ALBĂ, (Fehértemp'om) str. Târgului nr. 58.
(Do 763)

CORNEL JUCU

mare stabiliment
pentru aranja-
mente moderne
de școale și bi-
serici. ::

LUGOS,

strada Hunyadi nr.
11 și str. Corvin 9.

Telefon 24.

Ja 762

Recomandat de către cei mai renumiți medici

Bandaje,

picioare artificiale, corsete, legătoare pen-
tru pântec irigatoare, stropitoare, suspenzorii,
indreptătoare, ciorapi de gumă, vată (bumbac),
legătoare și articlii pentru bolnavi precum și
cele mai excelente prezervative franceze pentru
emei și bărbați, se vând cu prețuri ieftine la

KEPES ELEK, bandagist.

Tot acolo se poate căpăta vestitul prezervativ „nosto-
bus ultra” și „606”. Sală separată, serviciu de probe
pentru dame și bărbați. Pentru oficanți și măestri
reduceri de preț

NAGYVÁRAD ≡ **SASPASAGE.**

Ke 830

Comenzile din pro-
vincie se execută
prompt. Vânzarea în-
cepe dim. la ora 7.

Asortiment foarte
bogat.

AM REUȘIT

să cumpărăm ieftin depozitul magazinului de dantele din Budapesta
așa, că pot stabili pentru on. dame prețuri foarte ieftine. Rog
să vă convingeți despre aceasta.

Mătăsuri veritabile în orice culoare **cor. 1-50**; mai nainte
erau cu 3—3-50 cor.

Admirabile broderii de dantele, dantele de tûll,
materii de dantele.

Ciorapi, în culoare neagră, albă și potrivite oricărei haine,
prețuri fără concurență.

Mănuși de vară, cravate de dantele cu prețuri scăzute.

Hoffmann Sándor, magazin de dantele

ARAD, bulev. Andrásy nr. 20.

O față isteasă care
vorbește și româ-
nește afiă aplicare în
prăvălie.

Prețuri foarte
ieftine.

Ho 1386

Dr. BALÁZS EMIL

institut pentru consultațiuni medicale,
TIMIȘOARA-centru Palatul Dauerbach.

Operează și vindecă boli de piele și sexuale cu razele Röntgen
Operarea polipilor și a altor formațiuni cu aceleași raze. Electroliză.
Metode electrice de vindecare. Massage electrică. Vindecarea
bolilor de beșică prin electricitate. Consultațiuni pentru ope-
rare și boli de piele dela 8—9 ore a. m. și dela 2—5 p. m.
Celor din provinci cărora se recere îngrijire mai îndelungată le
stă la dispoziție camere confortate anume. (Ba 927—60)

CEL MAI MODERN INSTITUT
TIPOGRAFIC ROMÂNESC DIN
UNGARIA ȘI TRANSILVANIA

”CONCORDIA”

TELEFON
NR. 750.

SOCIETATE PE ACȚIUNI.

ARAD

TELEFON
NR. 750.

STRADA ZRINYI, NUMĂRUL 1|a.

Fiind aprovizionat cu cele mai moderne mașini din străinătate și patrie ca: mașini de cules, mașini de tipar, mașini de tăiat și mașini de vărsat clișeie, precum și cu cele mai moderne litere, primește spre executare tot felul de opuri, reviste, foi, placate, registre, tipăriți pentru bănci și societăți, precum și tipăriți advocaționale, invitații de logodnă, cununie și pentru petreceri. Anunțuri funebre se execută cu cea mai mare urgență. Se execută tot felul de lucrări de aceasta branșă dela cele mai simple până la cele mai fine.

Executare
promptă.

Prețuri
moderate.

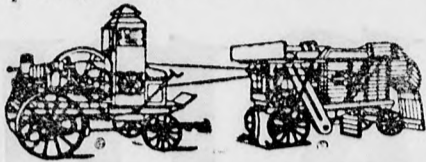
I 192-60

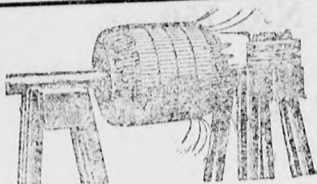
O. Ilioviciu

lăcătar artistic de mașini, motoare și edificii
Bistrița-Beszterce.

Execută totfelul de lucrări în bransa zidăriei și lăcătușeriei precum și ferării pentru zidări noi, porți de fier, balcoane, trepte, garduri pentru morminte și mașine de gătit. — Reparează pe lângă garanță orice fel de mașini agricole, motoare, mașini de cusut, biciclete, cumpene — cu prețurile cele mai convenabile. □

Specialități: repararea mașinilor electrice,

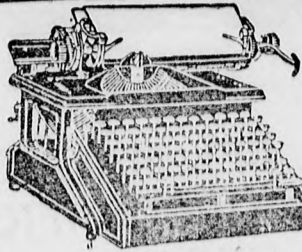

în orice mărime și de orice fabricație, fabricație de colectoare, impletirea de armatură, trans-covolurare. Fa 1290

Motoare electrice. Dinamos.

Coresp. în limbile: română, franceză, germană și maghiară.

Frank és Berger, Budapest, VIII.,
Bezerédj-utca 5/6.

INȘTIINȚARE.

Aducem la cunoștința on. public, că despărțământul nostru de covoare l-am predat domnului

JONÁS BERTALAN,

care-l va conduce și pe mai departe în localitățile noastre.

Iar, întreprinderea noastră de aranjamente moderne pentru birouri am amplificat-o. Acest nou despărțământ al nostru dela 1 MAIU n. se află

în nouile noastre localități

din palatul MERBL (lângă prăvălia Linoleum).

Ca reprezentanții principali în sudul Ungariei ai renumitei mașini de scris „SMITH PREMIER” și „JERRY” și ai mobilelor americane pentru birouri, ținem în localitățile noastre

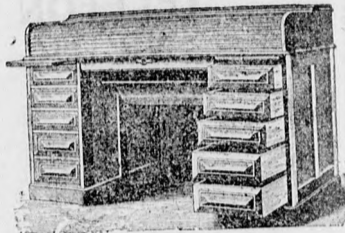
expoziție permanentă de mobile p. birouri și mașini de scris. Cercetarea acestei expoziții nu obligă să cumpărați.

Considerând că atelierul nostru de reparări l-am mărit și l-am aranjat modern precum și în urma excelenților conducători, suntem în măsură a satisface celor mai delicate pretențiuni în mod prompt și corespunzător. Recluzitele noastre americane sunt din calitate excelente, și se vând cu prețuri

originale de fabrică. Primim și mai departe îngrijirea mașinilor de scris și reparări și orice comandă o executăm în modul cel mai culom și prompt. — Rog și pe mai departe binevoitorul sprijin suntem cu stîmă:

Maitinszky Pál és Társa, Temesvár.

prima întreprindere de aranjamente moderne pentru birouri și stabiliment de mașini de scris „SMITH” din Ungaria-de-sud. Ma 129

Sa 1078

În atențiunea PĂRINȚILOR!

Oferim renumitele și excelentele haine pentru băieți și copii: Asortiment bogat. Prețuri fixe foarte ieftine!!

SZÁNTÓ MÓR és T-SA

ARAD, palatul teatrului (colțul pieței)
(Libertății)

Prețurent ilustrat gratis și franco.

TIPARUL TIPOGRAFIEI „CONCORDIA” ARAD.